

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Practica Octaviani Vestrii I. C. Foro Corneliensis

Vestri, Ottaviano

Coloniae Agrippinae, 1597

VD16 V 940

Ex Libro III.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63002](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63002)

Sed postea Arcadius & Honorius. A. A. in l. Generali, de Tabul. C lib. 10. sancierunt, liberos homines esse, qui ad hoc munus adsciscerentur, nec servis amplius illud exercendi pateat aditus, ut ad veterem, priscumque morem restituisse videatur. Nic. Am. & Crassius.

LIBER III.

DE IUDICIIS.

*Iudicium plurifariam accipi, & quale sit
in nostra specie.*

CAP. I.

SUMMARIVM.

- 1 Iudicium quindecim modis accipitur. & nu. 8.
- 2 Iudicium quid sit. & nu. 9.
- 3 Iudicium unde dicatur.
- 4 Iudicia qua de causa instituta fuere. & num. 6. & 10.
- 7 Iudex, secundum allegata & probata ius dicere debet.
- 8 Iudicium quomodo intelligatur.
- 11 Iudicis officium quale esse debeat.
- 12 Iudex in re dubia ad arbitres eligendum partes cogere potest.
- 13 Lites & contentiones mala sunt.

Iudicium a* iure nostro plurifariam accipi solet, nempe quindecim modis, quos docet glo. instit. qui. non est permi. face. test. §. preterea, verbo, iudicium. Sed nostro casu pro humano contentioso accipiemus, quod homo inter homines contententes exercet, de quo nobis nego-

b negotium erit. Quod sic diffiniemus. b Iudicium
 2 * est causæ, discussio cum cunctarum persona-
 rum interpositione: vel aliàs, est actus legitimus
 trium personarum, Iudicis, Actoris, & Rei, su-
 per eadem quæstione. c. forus, extra de verb. sign.
 3 ubi glo. arg. ca. 1. 4. q. 4. Dicitur * autem iudicium
 quasi ius dictum, quod veteres inquisitionem vo-
 carunt, unde & auctores, iudiciorum præposi-
 tos, quæstos, vel quæsitores vocant. d. ca. forus,
 quod nomen inquisitionis etiam vsque ad no-
 stra tempora traductum seruamus in altera spe-
 cie criminalis iudicij, in qua via inquisitionis
 procedi solet. c. Et institutum * est iudicium pro
 c bono pacis, ne homines in eorum controuersijs
 4 ad arma conuolarent. Estque d officium maxi-
 mè pium tum iudicis, cum ipsorum, qui litiga-
 toribus patrocinantur, si iudices & causarum
 patroni, quorum officium potius esset pij medi-
 atoris pie atque christianè agerent, sed omnia
 ad vitium, ubi enim pietatis officium erat, ut
 proximos inuicem controuertentes ad concor-
 diam Christianamque pacem, quasi pij modera-
 tores conduceremus, nunc est utilitatis atque
 uaritiæ, ut nobis ipsis bonas paremus opes iure
 vel iniuria. Isque in hac arte magis celebratur,
 qui sua calliditate ac cauillo & inuersa consci-
 entia lites sibi nutrit, citiusque ditatur. De omni-
 bus non loquor, sed hoc timoratae conscientia-
 tuæ relinquemus, ac rem nostram prosequi-
 mur.

ANNOTATIONES.

Iudicium.) Iudiciū * nostros apud Iurisconsultos va-
 rijs modis dicis in confesso est, quos Spe. de iudi. §. 1. & 2.
 & Interpretes in Decretalib. & Iustiniano Codice inuolunt.

eod. tit. bene cumulateque recerferent. Sed iudicium illud qui
 dem in primis accipitur, quod coram iudice pro ordinatione
 causa discutiende in iure fit. Et est actus trium personarum:
 scilicet iudicis, actoris, & rei. Sicque Casareo in iure atque
 Pontificio in tit. de iudi. capitur, & in cap. form. de ver. sig.
 Et iudicia * teste Cicerone in oratione pro A. Cæcin. & pri-
 mo de Oratore, Aut distrahendarum controuersiarum, aut
 puniendorum malefactorum causa reperta sunt. Dicitur etiā
 iudicium (& si nostrates hoc omiserint) diuinitio illa, cum
 de constituendo accusatore queritur, iudiciumque super ea
 redditur, cui nam potissimum ex duobus pluribusve accusa-
 tio, subscriptiove in reum permittatur: tunc enim, qui nam
 magis ad accusandum idoneus sit, quasi diuinare iudicem a-
 portet, ut Gell. testatur lib. 2. cap. 4. Cui rei affine illud esse
 videtur, quando iudex ex coniecturis, presumptionibusque
 suam fert sententiam, iuxta tradita in c. afferte, de præsump-
 nempe ad iudicandum & quodammodo diuinandum, tunc
 iudex conicitur, quanquam veteres deficientibus testibus,
 ex probabilibus etiam signis iudicabant, idque erat, quod di-
 cebant, Suffragio optimo, ut Aristoteles refert lib. Reth. pri-
 mo. Nos verò hoc genere probationis aliàs inuari, non autem
 constitui putamus, quod quidem intelligendū erit, nisi iudex
 suam sententiam ex præscripto, lege, edicto, senatusconsulto,
 aut testimonijs reddere teneatur, et enim secundum leges, ne
 aliter tunc diuinare necessum erit, illarumque normam ser-
 uare obstringitur, reum siue absoluant, pœnis vel ipsam inno-
 dent, prohibeant ve aut permittant, neque latum vnguem ab
 eis discedere fas erit. Hinc * est, quòd secundum allegata &
 probata (ipa enim dici solet) iudices lites dirimere tenentur.
 l. illicitas. §. veritas. ff. de off. præsid. vbi Bart. ceteriq; hoc
 autumant, & Fel. qui latè scribit in ca. pastor alis, §. quoniā.
 de off. deleg. Et vsque adeò hoc verum est, ut si particulari
 sententia aliud iudex p̄cepit, nihilo secius secundum pro-
 bationes suam proferre sententiā debet, quam quidē opinio-
 nem

nem

Com.opi. nem inter interpretes receptionem esse testatur Conuaria
 lib.Vari.r.sol.primo.nu.6. vbi affatim rem hanc explicat
 necnon Hieronymus Magius Iurisconsultus Anglarensis lib.
 4. iustitias siue commentariorum ad l.cum vir natus
 C.ad l. Inl. de adult. Quin etiam inter Theologos crebrius
 calculo hanc opinionem receptam esse, ex dictis D.Thoma
 minium precipui, veritatisque indagatoris diligentissimi
 tet 2.2.q.67.art.2. & Caiet. ibi, atque Sylues. Prierius
 ma in verbo index. 2. q. 5. Caterum quomodo intelligatur
 iudicium, à multis dubitatum est, aiunt enim plerique
 litem contestatam tantum esse iudicium, auctoritate Isidori
 relata in d. cap. form. Alciat. tamen hanc improbat sententiam
 in disputat. 2. cap. 24. vbi Isidorum arguit, vehementerque
 etiam male dictis eum aggreditur. At ipse creditur
 non ad vocabuli etymologiam Isidorum eiusque consuetudinem
 res respexisse sed ad causas, discussionumque perfectam
 amen, nam tunc certe ipsa quoque lite contestata peculiariter
 dicitur. l. cum fundus, vbi l. s. nu. 4. ff. si cert. pet. et
 cum ecclesia, ibique Dec. nu. 4. de appell. & tradunt Prop.
 in rub. C. de eden. nu. 17. & doctissimus praeceptor meus
 Ioan. Bolagnettus in l. edita nu. 19. eo. tit. Sicque Isidorum
 ipsiusque consuetudinem defendi posse arbitror, alias iure doctissimo
 Alciato per ea, quae in medium affert reprehensum
 fuisse facile quisque existimabit. Nic. Anto. Grauium.
 Quod sic. Quid sit iudicium, quotque modis definiatur,
 Doctores legas in Pandectis, Iustiniano Codice & Decretalibus
 in rubr. de iudic. atque Rober. Maran. in praxi 2. part. in princip.
 vbi latè differit.
 Et institutum. Iudicium nempe ex necessitate inventum
 fuisse neminem latet, ne quis propria auctoritate sibi dicere,
 aut ultionem sumere auderet, l. nullus. C. de iud. de. cap. nisi bella,
 vbi Glossator. 23. q. 1. cap. ad hoc. 16. q. 1. & tradit Spec. tit. de off. om. iud. §. potest, in principio. Nemo
 certe domi securus viueret, si iudicia instituta eorumque

magistratus non fuissent. Quinimò parum nobis leges pro-
fuissent, iuxta Iuriscors. l. i. sententiam in l. 2. §. post origi-
nem. ff. de orig. iur. Essent quidem leges absque magistrati-
bus tanquam navis sine gubernatore, & sine duce ipsa pha-
lanx, revelati si ex choro ipsum choryphæum auferre v. lis.
Magistratus nanque lex est loquens, ut Cicero tertio de legi-
bus probat, & in oratione pro Cluent. Idcirco non immerita
voce Pindarus Iustitiam a sive interprete mutam esse acie-
bat. Iudex certe quasi animatum ius est nam græcè δίκασ-
της, & δικαστής iudex dicitur. Nico. Anto. Gratia.

Estque officium. Verissimi* iudicis officium est, li-
tes componere, pacemque omni cura ipsa ne turbetur Respu-
inter omnes querere, iuxta politicum Vlpiani præceptum in
l. congruit. ff. de offi. præsi. ubi Bart. ceterique adnotant, &
in l. 1. §. & post. ff. de no. ope. nunc. l. æquissimum. de vs. fr.
& c. finem litibus. de dolo & cont. l. si in l. quidam existi-
mauerunt. num. 3. ff. si cert. pet. & Afflict. decis. 13. in fin. &
deci. 149. num. 6. Hinc est, ut ipsi literis prodiderant, quod
* in re dubia, aliquibus tum etiam c. sibus iudex pro compo-
nenda lite controuersantes ad communem amicum, arbi-
trumque eligendum compellere potest. Quæ de re cum his
nostri non sit instituti eam pertractare, quia longus esset ha-
bendus sermo, Felinum cons. l. re poteris in rubric de trouga
& pace. Lanfranc. in tracta. de arbit. quæst. 45. Caccia. l.
tract. de trans. quæst. 26. Barba consi. 1. colum. penult. li. r. 3.
Iso. præcitato loco, & Polit. qui eleganter loquitur in trac.
substi. in materia pupilli quæst. 8. colum. 3. Sed quod ad no-
stram attinet propositam materiam scitis est ab eis illud as-
sequi, optimi iudicis munus esse, lites componere. Et iure qui-
dem, ut eæ dirimantur, inimicitie, contentiones, atque dissi-
dia, quæ* florentes etiam vrbes euertere, soloque æquare
possunt. Idcirco in iudicio (maximè pio Christiano) non con-
tendere conuenit, ut Seruator noster ait Matth. 5. Ego autē
dico vobis non resistere malo sed si quis te percusserit in de-

xtiram

alteram maxillam tuam, praebe illi & alteram: & si
 vult tecum in iudicio contendere & tunicam tuam tollere
 dimitte ei & pallium, & quicumque te angariauerit milia
 passus, vade cum illo, alia duo. Haec Redemptor noster. Lites
 enim controuersias atque contentiones maximum nobis dan-
 num afferre, ex D. Paulo docemur ad Rom. 2. & 1. Thess.
 4. & Corinth. 6. Non ergo iniuria inter ethica praecepta la-
 ris consultus monumentis prodidit in litem si res, s. vltim.
 ff. de aliena. iud. mut. cau. fa. Quod verecunda cogitatio eius
 qui lites execratur, non est vituperanda, magna certe es-
 pense labores atque molestiae litigantes sequuntur, etiam
 victores euaserint, ut satis sit semel vinci, quam sepius
 cerere & diutius litigare. Hinc Cicero lib. 2. offic. admonet
 litibus quantum liceat, & nescit an paulo plus etiam, quod
 liceat abhorre, esse quae non modo liberale nonnunquam
 iure suo decedere sed etiam fructuosum. & in hanc senten-
 tiam multa adducit Luc. à Pen. in l. litibus. C. de agric. &
 cens. lib. 11. Agant ergo iudices, quod debent, iustitiam colant,
 lites ne foueant, eae ut immortales quodammodo fiant: &
 Sincerè, ut iura sanciant ius suum cuique tribuant, illudque
 prae oculis semper habeant, Leui. 19. & 24. Non facies, quod
 iniquum est, nec iniuste iudicabis, non consideres personam
 pauperis, nec honores vultum potentis, equum iudicium
 inter vos, siue peregrinus, siue ciuis peccauerit. Nicolaus de
 tonius Grauatius.

Iudicium nostrum multiplex in specie, & plures
 eius diuisiones.

CAP. 11.

SUMMARIUM.

- 1 Iudicium multiplex est. & num. 15.
- 2 Iudicium aliud ciuile, aliud criminale, aliud mix-
 tum.

3 Iudi-

- 3 Iudicium spirituale quid sit, quid ecclesiasticum, & temporale.
- 4 Ius patronatus de re spirituali, atque temporali participat.
- 5 Iudicium aliud ordinarium, aliud extraordinarium.
- 6 Princeps expressim rescribere debet, ut summarie in causa procedatur, alias summarius processus negatus censetur, etiam si rescriberet, fiat ut petitur, de quo vide nu. 18.
- 7 Princeps & si multa iudicii substantialia tollere possit, non tamen citationem. & nu. 23.
- 8 Contumax in sui odium habetur pro presente. & num. 4.
- 9 Iudicium vniuersale, generale, commune, & speciale.
- 16 Princeps soli causas summarie decidendas rescripto imperant.
- 17 Legatus de latere, an summarie causas decidendas committere possit?
- 19 Rescriptum & principis gratia ad libellum refertur.
- 20 Priuilegium à principe concessum ex forma supplicis libelli declaratur.
- 21 Verbum, fiat, concessionem gratia ipso facto denotat.
- 22 Citatio est de iure naturali, idcirco nullius defectus in iudico potentior est, quam citationis.
- 24 Contumax multas patitur poenas, & quas.
- 25 Contumax privilegij forum allegare non potest.

2
 1
 2
Idem iudicium * multiplex ratione diuerso-
 rum. Abb. in rub. extra de iudi. siquidem, si fi-
 nem respiciamus triplex est. Ciuile, * quod
 ad priuatum commodum tendit, gloss. l. prator,
 ff. de sepulc. viol. utpote si de fendo. de mutuo &
 similibus ageretur, ut in c. ceterum, & c. dilecti,
 & causam de iud. Criminale, quod ad publicam
 tendit vindictam & utilitatem, utpote, quum de
 crimine ad publicam vindictam agitur. ut in ca.
 at si Clerici, & in c. cum non ab homine, de iudi.
 Idque si corporalis sit, siue pecuniaria ipsa poe-
 na gloss. d. l. prator. Diciturque publicum. l. s.
 capitalia. ff. de publ. iudi. de quo modica, vel po-
 tius nihil dicemus. Mixtum, quod participat de
 natura utriusque, gloss. verbo summa in §. primi
 instit. de actio. Vbi Doct. & praeipue Iason
 pote si de crimine ciuiler ageretur. cap. tuar
 procur. c. super his de accu. Ciuiler autem de
 crimine agi solet, cum de crimine ad priuati co-
 modum, gloss. & Bar. in l. 4. ff. de sepul-
 viol. Inno. cap. qualiter de accu. Bart. in rub. de
 iudic. & not. in §. summa. & in §. poena instit.
 3 de actio. Quod * si respiciamus materiam, ut
 que triplex est. Spirituale, vbi de re spirituali
 seu Ecclesiastica ageretur, utpote de beneficio
 Ecclesiastico, de matrimonio, de decimis, de vi-
 furis, alijsq; similibus, in quibus versatur perico-
 lum animae, de quibus in Cle. dispendiosa de iud.
 & in c. exhibita eo. tit. Temporale seu prophana
 vbi de re mera temporali & prophana, id est re-
 mota à phano & Ecclesia, de quibus in cap. ve-
 nerabilis de iudi. Mixtum, vbi de re, quae parti-
 ciparet de utroque extremorum nec precise de
 alio

altero est, & utpote si de iure patronatus, de pensione Ecclesiastica, de beneficio vno ageretur. Ius * patronatus enim de spirituali participat, quia circa rem Ecclesiasticam & præambulum ad institutionem præbet, quæ iuris est spiritualis, ad nota, per Abb. in rubri. & in capit. quanto de iudici. Amplius & de temporali quoque participat, quia laico competit, & ad hæredes transit, ut in cap. filijs. 16. quæst. 6. Si * verò respiciamus formam, utique triplex Ordinarium, in quo ordine plenè sequato procedimus. cap. examinata de iudi. extra ordinarium, in quo extra ordinem. cap. nouiter de iud. Quod nobis quandoque à l. indulgetur, ut in causis electionum, postulationum, dignitatum, personatum, officiorum, canonicatum, præbendarum, decimarum, matrimonij, usurarum. Clem. dispendiosa de iudic. ac etiam in inquisitionibus hæresis, in quibus seruare ordinem esset inuertere. cap. ad nostram extra de iureiu. Eadem b quoq; facultas procedendi extra ordinem quandoque rescripto Principis nobis concedi solet in his, in quibus alias de iure tenemur secundum ordinem procedere. Soletque Princeps rescribere, ut summarie causa discutatur, & requiriturque * de hoc specialis mentio in ipso Principis rescripto quod signaturæ extensionem vocamus, Clem. sapè de verbo. signific. adeò ut si in corpore supplicationis hoc exprimeretur, & non in signatura Principis, non videretur concessa hæc facultas, tamen si expressa esset in corpore, & Princeps rescriberet, audiat ut petitur. Sed desiderat expressionem de hoc in ipsa signaturæ extensione, utpote, Audiat summarie & prout petitur, alias

alias censeretur negatus summarius processus, expressisset enim Pont. si voluisset, c. ad audientiam de decimis, Rot. decis. 466. nota quod in commissione in anti. & 351. si in commissione impetrata in nou. Verū, quicquid dicat d. Princeps

- d * licet possit suo rescripto multa substantialia
7 iudicij, quæ sunt iuris positiui tollere, vt litis contestationem, libelli ac articulorum dationem, & pro illis & similibus dilationes, non tamen potest à partis vocatione dispensare, idque docent, dicunt, quod vocatio partis sit iuris diuini, moniti eo exemplo quod ipse Deus antequam iudicaret Adam à paradiso terrestri, prius vocauit ipsum. ca. pastoralis de sent. & re iud. in cle. Non aliter dicimus, quia si vocatio & partis presentia deficiat, deficiat notio ac discussio causæ, quæ corpus est & substantia iudicij, vt nostra definitio suprâ docet, qua diximus, iudicium esse causæ discussionem cum cunctarum personarum interuentu, & satis est, quod interueniant verè vel fictè. Fictè autem contingit pluribus modis, in vtraque persona rei vel actoris communiter vigore citationis, e quia * citatus & contumax in sui odium reputatur pro præfente ad tex. & nota per Bald. ibi in auth. qua in prouincia in fi. C. vbi de cri. ag. op. sine citatione contingit in persona actoris, quando de notorio ageretur factio, vel crimine, vel aliàs per viam generalis, vt in c. bona de electio, vel specialis inquisitionis, vt in c. qualiter el. 2. de accu. Vtroque enim casu fama repræsentat actorem & eius vices gerit. ca. accedens de accusat.

- 9 Nunc * ad tertiam redeamus iudicij diuisionem, quod ratione quantitatis quadruplex est, gl. c.

gl.c.2.de lib.oblat.Specu.de iudi.in fi. Quandoque est vniuersale, vt cū petimus vniuersum ius, vtpote bonorum possessionem vel hæreditatem l.1. ff. de rei vindicat. l. sed si. §. si. ff. de petit. hæredi. Specul. de iudic.2. parte, ab hoc genere non longè distat beneficij ecclesiastici petitio & iudicium ipsum beneficiale. Inno. ca. conquirente de offi. ordinarij, Abb. in ca.2. de lib.oblat. veluti enim in vniuersali iudicio quis petit se declarari hæredem vel bonorum possessorem, & hæreditatem, pro vt est ius, adiudicari, & corpora veniunt in sequelam eodem exemplo in beneficiiali petimus declarari rectorem & adiudicari ius beneficij, cui postremò accedunt corpora. Idem si quis petit ciuitatem vel castrum, varoq; enim casu vendicamus ius beneficij vel ciuitatis vel castri cum pertinentijs, ad notata per Innoc. & post eum per Io. Andr. in nouellis in c. cum venerabilis, de religiosis domibus, vbi habes, quòd secus sit in dignitatib. ecclesiasticis, vtpote si quis petat Præposituram vel Archidiaconatum, pro quibus is, qui agit non habet specialem actionē, & implorat ptatoriam cognitionem, seu Iudicis officium. Innoc. & Io. Andr. ibidem. Aliquando generale, vt cum non vniuersum ius, sed generaliter aliquid petimus, veluti cū agimus pro socio, negotio gesto, vel tutela. gl. d. ca.2. extra de libel.oblat. Specula. d.2. parte tit. de iudic. Comune, veluti cum finium regundorum, famil. er. ciscun. & communi diuidundo agimus. c. ex literis. de proba. Spe. vbi suprà. Speciale seu singulare, in quo non omnia veniunt, sed duutaxat, quæ actio proposita cōprehendit, veluti cum agimus rei vindicatione, actione, deposito, & similibus.

a Idem.) Multiplices * iudiciorum species atque partitiones, tam civiles, quam criminales, mixtas, spirituales, temporales, ordinarias, extraordinarias, vniuersales, communes, generales, speciales, aliasque etiam, luculentissimae et copiosissimae commentarijs tractauit Maran, citata in praesentia in 4 parti, distincte, .i. ad vsque finem, in alijsque insuper, quae sequuntur, ubi non minus acutè, quàm copiosè omnia distinxit, ab eo ergo petas, si quid in materia questionis emergerit Nico. Ant. Grauatius.

b Eadem.) Causas summarie decidendas esse soli principes rescripto imperant, sed ab eis quidem inferiores minime. vt Glossator dixit in Clem. sepe, in ver. mandamus et verb. sign. ubi Card. in 1. et 12. q. et in Clem. dispendiosum, in fin. de iudic. et ita etiam consulti Alexan. et Soc. responderunt ille consi. 106. li. 2. hic consi. 96. lib. 1. Caeterum * Legatum, quem de latere appellant, eandem quoque habere potestatem (et si non de iure,) de stylo tamen, tradidit Fel. in cap. olim. colum. 3. de iudic. Qua de re Latius Ias. scribit in l. Nemo potest, 2. lect. num. 6. deleg. 1. Et quod à principe inferiores causas summarie terminandas committere haud quaquam valeant, comprobatur etiam auctoritate Rota decisi. 6. de iudic. et decisi. 16. de rescript. in antiq. Lap. allega. 10. in fin. et latius 28. Sed abundantius Felin. in cap. 1. de rescript. col. 1. et 2. et in cap. 1. de const. ubi ad propositam materiam duas ampliaciones (sic enim nostri vocant) et quinque declarationes tradit Nico. Anto. Grauatius.

c Requiritur.) Specialem * principis iussu summarie vt lites terminentur requiri, in confesso est vsque adeo, vt supplici in libello causam summarie decidi petatur, ipseque princeps iudici rescriberet, quod audiat et iustitiam faciat, nihilominus summarie cauam commissam esse non videtur vt Alex. prodidit consi. 93. lib. 2. et auctor hic, quibus conuenit Ias. in l. iustitia, col. 1. ff. de iust. et iure, ubi verba illa iustitiam faciat, non aliud indicant quam iuris ordine seruato iustitiam reddere. Quinimò quod fortius est, vt auctor

hoc in loco asserit, nec summaria cognitio à principe concessa videtur, si rescriberet, Audiat ut petitur si tamen non adiecerit verbum summarie, licet in libello supplici summarie procedi petitum fuisse. Quæ res certè scrupulo carere nequaquam videtur sic, ut totis pedibus in hanc sententiam eundum non esse cessam. Cùm * rescriptum, principis quæ gratia ad libellum rescriatur, veluti in facto consulti responderunt Alex. consi. 84. col. fin. lib. 1. & Corn. consi. 220. lib. 2. & Ias. tradidit in l. 1. C. de divers. rescrip. Huc accedat quoque Bal. in cap. inter dilectos, colu. penul. de fide instru. ubi * ex supplicis libelli forma obtentum à Principe privilegium declarari testatur, ipsum quæ Bal. eo loci ceteri interpretes sequuntur, atque Dec. consi. 378. Cur. consil. 185. num. 5. & Gram. decis. 103. num. 20. & sequ. qui ad rem non parca congerit, nec non & Ias. con. 93. libr. 4. Quæ opinio Iuris. consulti suffragio fulcitur in l. si de f. for. §. interrogatus. ff. de interrog. et. & in l. 1. §. si quis simpliciter. r. ff. de verb. obli. & Imperatoris in §. præ. rea, instit. de inut. stip. ubi haudquaquam necesse est in respondendo eadè omnia repeti, quæ stipulator expresserit. Nam quæ in præfationibus dicuntur, in contractibus resp. tit. intelliguntur. l. T. ita. §. idem respondit. ff. de verb. oblig. Et optimè his arridet, quod Bar. in ult. quæst. scribit in l. si quis intentione ambigua. ff. de iudic. cui ibi Bal. consentit, quod quando actoris intentio est certa, respondit autem ambiguum aut obscurum, intelligitur iuxta ipsius voluntatem, tradunt quæ etiam Oldr. consil. 184. Socin. consi. 67. col. 3. lib. 1. & Nic. onit. alleg. 1. numer. 9. Quæ nam modo quæso, petenti gratiam à pijsimo Principe optioribus possit verbis responderi (ea ut concessa intelligatur) quàm verbum Audiat ut petitur, aut placet, vel fiat, aut æquipollens? nam hæc sine verba re ipsa ad eundem tendere finem nemo est, qui negare valeat. Et verbum * fiat, vel simile, Baldo auctore in l. cum apud. C. de comm. s. r. manum. gratia concessam alio absque adminiculo denotat, quod &

19

20

21

I 5

ipse

ipse idem scriptum reliquit in l. humanum, in fi. C. de legib.
 & Calder. etiā voluit in c. quis quis, per illum tex. de elect.
 qui in gravi causā. ita obtinuisse testatur, cui se subscribunt.
 Barbat. in cap. in nostra, numero 19. de rescrip. & Fel. in ca.
 Rodolphus, num. 50. eod. titu. & in rubr. de const. numero
 13. Quibus etiam non modicū conferunt, quæ Franc. à Ripa
 scribit in 1. resp. libro titul. de rescrip. cap. 11. quæque cumula-
 tiuē ad rem congerit Gomes. in compendio vtriusq; signa-
 turæ, qu. 16. Et quod per verbum placeat in rescripto appo-
 situm, concessum esse videatur, ut in causā summarie (si id
 tamen libello supplici petitum fuerit) procedi possit, nuncu-
 patim Cassad. probat nonnullorum explosa sententia stylo po-
 tius, quā iuri veritatique adherentium, in decis. 7. de re-
 scrip. qui hanc sententiam Imperatoris testimonio commu-
 nit. in d. §. præterea, instit. de inutil. alijsq; etiam auctorita-
 tibus, quas in medium affert. Hoc idem quoq; (& si nullum
 affert testimonium) amplectitur Anto. Mar. P. pap. in suis
 additamentis ad Rotæ decis. 28. nu. 4. de rescri. Nec nostra
 sententiæ repugnat Rotæ decis. cui Vestrius immititur sub nu.
 10. in antiq. alijs 379. quæ impressorum vitio incorrupte
 allegatur. Nam in illa facti specie Pont. non rescribit per ver-
 bum audiat, ut petitur sed per verbum audiat & iustitiam
 faciat, id quod in nostra non est disceptatione, Vnde iure op-
 timo summarius ordo siue processus, licet fuerit petitus, con-
 cessus tamen nequaquam videtur, quia si voluisset, concessis-
 set, illa namque verba iustitiam faciat, iuris ordine seruata
 eam ministrari denotant, ut superius demonstrauimus. Id-
 circò summarie procedi non potest, quia id princeps noluit,
 & sic quoq; Bellameræ decisio procedat nu. 276. qui idem
 existimauit, quod alijs Rota, præcitata decis. 10. secus verò
 erit, cum Princeps rescribit per verbum Audiat, vel fiat, aut
 placet, vel petitur. Quæ verba asstruunt, Principem quod pe-
 titum fuerit concedere voluisse, veluti ex prædictis liquido
 demonstratum est, præsertim ex Gomezio, apud quem citatur
 in loc

in loco de his verbis, de quæ eorum vi atque virtute abundanter videbis: aliàs quid principis verba operarentur dicentis. Audiat ut petitur, cum nihil aliud, quàm in causâ summarie procedi petatur: maximè ea ut citius expediantur, neue longius lites protrahantur, quæ Reipublicæ & occasione criminum & non modica etiam detrimenta præbent, ut pulchrè exorditur text. in clement. dudum de sepult. & habetur in l. si quis ingenium, §. in civilibus. ff. de capt. traditque Bartol. in l. hæc igitur. C. de nouo Cod. fac. Cæterum in hac facti specie, qua crediderim Vestrum loquutum fuisse, eius opinio locum habere potest, quando supplici in libello plura petuntur, quorum aliqua gratiam, aliqua verò iustitiam continent, hoc nempe themate, si princeps per verbum fiat ut petitur, aut placet, rescriberet. solum ea concedere videtur, quæ iustitiam, non quæ gratiam concernunt. Nam propter rerum mixturam, Verbum fiat, aut placet, propriam naturam, quæ gratie concessum denotat, nequaquam retinet, ut eleganter consultus Cornel. respondit consil. 5. column. 3. & consil. 19. column. 5. libr. 2. & iterum consil. 48. libr. 3. cui consentis Franci. à Ripa in rubr. de rescript. numer. 18. nec non & Gomes. vbi supra. & conferunt, quæ post Ioan. Andr. atque alios comprobat Gemin. in cap. si cui nulla. column. 1. de præben. in 6. vbi in dubio rescriptum potius iustitiæ, quàm gratiæ interpretari debet. Et hanc doctissimi Vestri egregij nostra tempestate iurisperiti fuisse mentem crediderim, quo cum me hercule congregi non statui, nec eius opiniones vnquam accusare, aut tantillum labefactare, cui ob eius virtutem multa me debere sentio. Verum, si petatur in causâ summarie procedendum esse, simpliciter & de plano, sine strepitu & figura indicij, terminis palatii non seruatis, & sola veritate inspecta, & concederetur, quod procedatur summarie & cæter. quod omnia prædicta concessa videantur per verbum & c. docet Rota decis.

decis. 1. de rescript. in antiq. & Aegid. Bellamerus compr.
lanit decis. 338. & 394. nisi eorum aliquid deletum fuisset,
ut eò loci est legere, Nicol. Anto. Grauatius.

d

22

23

Com.
opi.

Com.
opi.

c

24

Princeps.) Nullus * iudicii potentior est defectus,
quàm citationis, quæ defensionem à iure naturali pronun-
tem respicit. l. ut vim. ff. de iustit. & iure. Hinc præclare di-
xit Rota decisio. 364. cum iura. & 201. licet in causa in m.
quod etiam diabolus si in iudicio esset, audiri deberet. Et
que adeò hoc veritati inimitur, ut * Princeps citationis de-
fectum supplere non possit. Felin. in cap. ex parte 2. de offi.
deleg. Dec. consi. 63. viso puncto. Affl. et. decis. 307. in fin. &
que communis opinio Boerio teste, in decis. 247. numero 7.
Qua de re affatim scribunt Felin. & Dec. in cap. qua in
elefiarum, de constit. ille numer. 26. & 66. hic nume. 23.
cin. consil. 120. li. 3. Cur. con. 170. numero 17. Vant. in tra.
de null. titu. de null. ex def. cit. in principio, & Aymo. Cra.
de antiq. temp. similiter in princip. numero. 39. ubi testatur
in his, quæ à libera principis voluntate non pendent, ut puta
cùm de alicuius iurium ademptione res agitur, quòd tam
parte non citata uentiquam procedi potest, hancque opini-
nem communibus suffragijs esse receptam ibidem Aymo. of-
seuerat. Ceterum quanta sit efficacie in iudicijs citatio, in-
frà in quinti libri decimo tertio capite abundè à nobis expli-
catum videbis, reliquum est ergo ad alia pertransire. Nich.
Ant. Graua.

Quia citatus.) Quòd * contumax ceteras inter pæ-
nas pro presente in sui ipsius odium habeatur, testati sunt
Bald. in l. cum fratrem. colum. fin. Cod. de his quibus. ut in-
dig. & Accurs. in l. de vnoquoque. ff. de re iud. Sed enim
quatuor & viginti pænas, quibus contumax inmodatè sunt
supis, Maran. consulas in prax. in 6. part. ver. contumacia.
numero 9. & sequentibus. & Ius. in l. sancimus. numero 1.
& 17. Cod. de iudic. qui non nullas congerit, at latius Mar.
inter quas illius ne obliuiscaris, quòd contumaci index ne-

dum in causa, in qua contumax est, verum & omni in alia
audientiam denegare potest, ut eò loci Maran. in quinta pe-
na scribit. & Ias. etiam tradit in l. iusiurandum & ad pecu-
nias. §. ait prator. numero 2. ff. de iurciurand. Quibus duas
& alias penas ultra Ias. & Maran. addere poteris. scilicet
ut* contumax privilegij forum allegare non possit. auctore
Afflict. decis. 133. Item quòd aduers. in contumacem iura-
mento partis de expensis creditur, Mars. sing. 239. contumax
& Ripa in l. 2. numero 8. ff. de re iud. Nicolaus Antonius
Grauatus.

Iudicium quinque partibus constare, iurisdictio
autem multiplex, quales singula
Species.

CAP. III.

SUMMARIVM.

- 1 Iurisdictio quadruplex est.
 - 2 Iudicem ordinarium tria faciunt, scilicet lex,
consuetudo, & consensus.
 - 3 Arbitri qui dicantur, & qui arbitratores.
 - 4 Iudex nullus in Ro. cur. ordinariam iurisdictio-
nem à seipso habet, nisi à Pontifice, excipiuntur
tamen Auditores sacri palatii.
 - 5 Arbitrorum à sententia non appellatur, & qua-
nam sit ratio.
 - 6 Sententia arbitrorum non parit actionem neque
exceptionem, fallit tamen.
 - 7 Arbitrium, siue compromissum iuramento non
firmatur iure civili, secus autem canonico.
- I**N Iudicio sex considerantur, iurisdictio,
persona, tempus, locus, causa, & figura iudi-
cij. De quorum singulis dicemus. Iurisdictio
*quadru-

quadruplex: voluntaria, quæ altera parte volente expeditur, vt in adoptione, manumissione & emancipatione, potest enim quis inuitus manumitti. §. 1. institut. quibus. ex caus. manumit. non licet. Propria vt ordinarij, qui iure suo vel Principis beneficio iurisdictionem vniuersaliter exercet in suo territorio. l. more maiorum, cum sequ. ff. de iuris. om. iud. c. duo, extra de offic. ordi. xxiij. distincti. c. omnes, extra de electione. significasti. l. pupillis. §. territorium. ff. de verbo. signi. xvij. q. 6. c. 1. vt præses in sua Prouincia, Episcopus in sua diocesi & similes. Tria enim faciunt ordinarium, lex eo ipso quod sunt tales in suo territorio, Princeps vtpote Papa & Imperator, nec alius inferior dabit ordinarium, nisi Episcopus suo vicario, quem sic datum non non à lege, sed à principe & homine, ordinarium vocamus substitutum. d. l. more maiorum. Amplius & consuetudo quoque approbata ordinariam dabit, vt quando vniuersitates etiam artium ex approbata consuetudine iudicem sibi deligunt ordinarium, ad not. in cap. cum ecclesiarij, extra de offic. ordi. gloss. in l. & quia. ff. de iuris. om. iudic. de qua ordinaria iurisdictione habemus in vtroque iure tractatum de offic. ordina. Conventionalis, quæ ex communi partium consensu tribuitur, & vocantur arbitri, in qua sub stipulatione poenæ compromittitur. 2. questio. 6. cap. à iudicibus. Ab a horum sententijs non appellatur, sed eis acquiescant litigatores metu poenæ. l. non distinguemus. §. 1. C. eodem. cap. dilecti extra eodem, vel metu iuramenti, b quod secundum canones interuenire solet. capit. 2. capit. per tuas extra eodem. 22. questio. 1. cap. quod

quod licet, & si secus sit de iure civili, authen,
decernimus. C. eodem. Horum duę sunt species,
Arbitri & Arbitratores. Arbitri * sunt, in quos
litigatores ex consensu compromittunt super re
litigiosa. Quorū arbitria ad instar iudiciorum
redacta sunt. l. 1. ff. de arbitris. Arbitratores ve-
rò non super re litigiosa, sed vt componant, vel
diffiniant inter partes, vtpote inter cohæredes
hæreditatem, vel alias rem communem inter so-
cios arbitrio boni viri diuidant, ad hoc. leg. so-
cietatem. ff. pro socio, demandata siue delega-
ta iurisdictio ab alia propriam habente depen-
det, quam recipit quis ex superioris delegatio-
ne, & ipsius delegantis vices gerit, nec aliquid
propriū habet. l. licet. ff. de offic. eius. Verū *
nullus in Romana curia habet ordinariam iu-
risdictionem à se ipso, nisi à Papa, Archidiacono,
cap. experientia. 11. quæstion. 1. ad notat. in
clem. ne domini de electio. c. tamen si plures sine
in ea ordinarij substituti iuxta dictam l. more
maiorum, vtpote auditor contradictarum inter
omnes impetrantes, Præsidentes cameræ apo-
stolicæ in omnibus, quæ suprà ad eorum notio-
nem diximus pertinere. Auditor curiæ caussa-
rum Cameræ apostolicæ, inter omnes curia-
les & alios censurarum reos, Gubernator Urbis
inter omnes vrbanos non exemptos, Vicarius
inter clericos etiam regulares, & alios, si quē
religionem aliter sequantur. Hi omnes ordi-
narij sunt Iudices, non à seipsis, sed à Papa sub-
stituti. Reliqui delegati sunt, & dietim à
Pontif. dantur, à quibus tamen excipio sacri pæ-
latij auditores, qui ordinariā habent in audien-
do &c

do & cognoscendo eo ipso, quod in eum ordinem sunt adsciti, & delegatam in definiendo.

ANNOTATIONES.

A B horum.) quod * a sententia arbitrorum non appelletur, rationem tradunt scribentes in l. 2. ff. de arbit. & in ca. per tuas, eod. titu. qui * ex ipsa sententia neque actio, neque exceptio oritur, sed ei metum parum paremus, quod tamen semper perpetuum non est. Fingimus sententiam tacite, vel expresse emologatam fuisse, tunc certe imposita fuerit pena, siue non, ex ipsa tamen sententia de iure Pontificio actio oritur, ut Alex. scribit in l. 1. pretor, num. 3. ff. de re in qui hanc opinionem communiter inter interpretes esse affirmat, ubi etiam las. num. 12. Nicolaus Anton. Grauius.

Com.
opi.

b
7

Quo secundum.) Cas. reo iure arbitrio * iurcirando firmari prohibitum est, auct. decernimus, C. de arb. vel aliter iure Pontificio canetur, quod quidem hac in re ipsi nulli praeualeat, veluti Bald. ac ceteri in d. auct. asserunt, Abb. in c. 2. de arb.

c

Tamet si.) Adde Specul. in tit. de offic. ordinar. §. 1. ver. ordinarius, ubi Bald. & in tit. de iud. deleg. §. 1. nunc. Vant. quoque in tract. de null. ex def. iurisd. deleg. §. 6. & sequentibus, qui assatim loquuntur. Nicolaus Anton. Grauius.

Duplex in iudicijs personarum species.

CAP. IIII.

SUMMARIVM.

- 1 Coniunctus pro coniuncto admittitur in profanu sine mandato, secus tamen in spirituali.
- 2 Rescripta ad lites absque speciali mandato, valide pro alio impetrantur ex communi usu.
- 3 Procurator in Rom. cu. pro principali absenti ad soluendas expensas regesti obligatur.

* Clar.

- 4 Clerici in Ro. cur. contra iuris regulas, advoca-
tionis & procurationis munus exercent.
- 5 Coniunctus pro coniuncto et si admittatur, non
tamen ante litem contestatam procuratorem
constituere potest.
- 6 Coniunctus non admittitur pro coniuncto in cau-
sis speciale mandatum requirentibus.
- 7 Coniunctus pro coniuncto in decem & septem
casibus absque mandato non admittitur, remissi-
ue tamen.
- 8 Procurator pro expensis factis pro suo principa-
li potest ipsius scripturas loco pignoris retinere,
non autem pro salario. idem in iudice, & aduo-
cato.

Persona duplex est in iudicijs personarum
species, alia necessaria, & alia utilis. Ne-
cessaria, sine qua iudicium consistere non
potest, utpote iudex, actor & reus. Utilis, sine
quibus iudicium consisteret, si tamen adhibean-
tur, faciliorem reddunt iudiciorum exitum, ut-
pote aduocati & procuratores. Admittuntur ta-
men in iudicijs Rom. Cur. & repelluntur perso-
nae secundum ius commune, de quibus latius a-
pud Spec. legere licebit, titulis de actore & reo,
ac pluribus sequentibus. Pleraque tamen in ip-
sa praxi & contingentia facti decisa sunt in sa-
cro Rotæ auditorio, quæ personas concernunt,
utpote, a quod * licet in causis prophanis con-
iunctus pro coniuncto audiatur sine mandato
hominis, & cum sola cautione de rato ad text. in
l. sed hæ personæ, ff. de procura. in princ. l. ita ta-
men, ff. iudi. sol. adnota. in c. r. de procur. & in c.
nonnulli, & in c. ex parte de rescrip. per Inno. in
c. quæ.

- b** c, quærelam, de electio. Sicus **b** tamen seruatum est in beneficialibus, & alijs spiritualibus causis, in quibus non auditur quis, tanquam coniuncta persona sine mandato. Rota decis. 42. in causa de procur. in no. Imò nec etiam volenti cauere de rato daretur decretum citationis ad partem. Aegid. conclu. 682. in causis de procur. Et ratio potuit esse, quia cōiuncta persona agit, vel defendit ex generali mandato legis, quod satis nō est ubi desideratur speciale, Rota decis. 42. in no.
- 2** Amplius * seruatum est quoque, ut absq; speciali mandato, & aliquo poenæ incurfu, quis alio nomine valide impetret rescripta ad lites, contra text. in cap. nonnulli de rescrip. Cassa. decis. 1. de procu. nume. 4. Et **b** ratio potuit esse, quia
- c** procurator in Romana curia, pro principali assente, ad soluendas expensas registri obligatur. Cassa. d. decis. 1. de procu. nume. 2. Rot. decis. 1. de procu. in no. & propter labores, dispendia, & obligationem huiusmodi, quæ quis impetrando alieno nomine subit, non præsumitur impetrare sine scitu domini, Cassa. decis. 1. de procu. Ceterum * ex tolerantia Pont. seruatum est, ut clerici in Romana Curia aduocationis, & procurationis publica munera exerceant, contra iur. regulas.

ANNOTATIONES.

- 2** **Q**uod licet. Et si admittatur * coniunctus personæ in profanis, ut hic, non tamen procurator ante litem contestatam constituere potest, docent hoc doctores. præsertim Ant. ab Alex. & Ias. in l. quis in 7. fall. C. de procur. Rot. deci. 677. nota, quod coniuncta persona, & dec. 731. nota quod si aliquis in antiqua, &
- 6** iterum decis. 240. si committatur, in no. Nec * etiam lo-

eum sibi vendicat, vt coniunctus pro coniuncto in iudicio cōpareat in his, quæ specificum mandatum requirunt, ea etenim eos pertrahere (ni speciale mandatū ostenderet) leges prohibent, l. patri pro filio, & l. illud, §. 1. ff. de minor. traditur per Soc. consl. 120. cum in presenti, in 2. dub. lib. 1. & Ias. in l. exigendi, in 4. fall. numero 9. C. de procur. apud quos non paucas videbis limitationes (sic enim nostri appellant) in quibus coniunctus pro coniuncto absque mandato non admittitur, quas referre superuacaneum esse duxi, cum habeas, quod recurras. Ias. namque ibi decem & septem coaceruauit limit. Poteris etiam videre Guid. Pa. decisio. 526. exquutio. Ripam in cap. cum M. F. numero 60. de const. Recentiores in cap. nonnulli, §. sunt & alij de rescript. & Cassa. decisio. 40. numero 5 super regul. Cancell. vbi limitat in beneficialibus, & quod de coniuncta persona dicitur, ea vt possit absque mandato agere, cum cautione tamen de rato: idem est in litis consorte, l. 2. C. de consort. tradunt Felin. & Ripa in cap. cum M. Fer. de constit. ille numer. 8. hic autem, 53. vbi hoc quinque modis limitant, eos ergo legas, necnon & Bello. 26. numero 5. cum sequen. qui pulchre loquitur.

Secus tamen.) Vide ad hoc Docto. præsertim Ias. in dict. l. exigendi, in 5. Fallen. & Rotam decisio. 420. §. sed vtrum in no.

Et ratio.) Adde Mil. in verbo Procurator, §. procurator constitutus ad causam. Verum * procurator, qui pro suo principali expensas pro actis confectis soluit, ipsius scripturas pignoris loco, erogatis pro sumptibus recuperandis retinere potest, non tamen pro suo salario. Idemque in iudice, & aduocato iure cautum est, vt Boerius attestatur decis. 15. num. seq. Nic. Ant. Graua.

Tempora iudiciorum varia, & quanta, & qualia in quauis specie, & instantia.

CAP. V.

SUMMARIVM.

- 1 Instantia causa, iure Cesareo in ciuilibus triennio finitur, & in criminalibus biennio, at de iure Pontificio perpetua est, & nu. 6.
- 2 Appellationis prosequenda tempora, qua sint de iure ciuili, & qua de iure canonico.
- 3 Appellationis prosequenda tempora, siue fatalia prorogantur toties, quoties auditoris arbitrio debeantur.
- 4 Iudices sacri palatii appellanti à diffinitiva apostolos reuerentiales dare solent, cum terminorum decem ad prosequendam appellationem.
- 5 Dies, quibus ius in palatio dicitur, qui sint.
- 7 Appellanti, vt ei biennium ad prosequendam appellationem concedatur, quid probare oporteat.
- 8 Negligentia in iudice non praesumitur, idcirco protestari necesse est.
- 9 Lites diutius in foro ecclesiastico ventilantur.
- 10 Appellationi in dubio deferendum est, à iudice fallit tamen.
- 11 Appellatio est tyriaca contra venenum iniustae sententiae.
- 12 Articuli probatorii in dubio admittendi sunt, item in interrogatorijs, & positionibus dicendum.

Tempu

Tempus intra quod finiendum est iudiciū,
 si causam principalem respiciamus, iure
 cūili tēporanea est. Nam * si ciuilis cau-
 sa sit ad trienniū, si verò criminalis ad biennium
 extendi solet, l. properandum, vbi Bar. & Bal. &
 alij, C. de iudi. nisi fortè criminalis contra cleri-
 cum esset. Tunc enim non vltra duos menses iu-
 re ciuili extendimus instantiam, auth. vt clerici
 apud prop. epif. in fin. vbi Ang. Sed iure a canoni-
 co, & pontificio perpetua est omnis instantia, c.
 pen. de iudi. 2. quēst. 6. anteriorum, §. ad hęc, vbi
 Archid. & Bal. in c. 1. 5. col. si inter do. & vass. lis
 or. & in d. l. properandum, & Spec. in tit. de dele.
 §. 6. ver. item instantia de instrumen. & di. §. 10. de
 accusa. §. 5. & hanc vltimam partem seruamus in
 Romana Curia, tum quia sumus in Ecclesiastica
 & pontificia curia, vbi maxime lex pontificia
 seruanda est, tum propter ingentem causarum
 congeriem, qua iudices plurimū distinentur,
 cū deniq; propter causas forensium, quæ fre-
 quētiore sunt in Palatio, qui non nisi serò pos-
 sunt ex partibus testes adducere, scripturas ex-
 trahere, & alias ipsorū causas instruere. Quod
 * si causam succedaneam appellationis respi-
 ciamus, iure cōmuni datur annus appellanti ad
 prosequendā & finiendam causam appellatio-
 nis, & ex causa biennium, authen. ei qui appel-
 lat. C. de temp. app. c. cum sit Roma. de appel. Ve-
 rū in palatio apostolico & Rom. Curia ex cau-
 sis, propter quas suprā diximus principalē cau-
 sam in Romana Curia etiam in prophanis fore
 perpetuā, absq; tali causa habet appellans bien-
 nium, idq; absq; aliqua indicis interlocutione,
 dummodo appellans in primo anno aliquam dili-

diligentiam & actum fecerit in causa, ultra commissionem causæ impetratam, Fasto, dubio Rotæ. 37. Vel dicamus, quod in Romana Curia aliqualis illa diligentia & processus post commissionem causæ, habeatur ex stylo & observatione palatii loco causæ, quæ iure cōmuni ad biennium habendum requiritur, quare nec alias post biennium etiam, subsistente causâ, daretur triennium, decis. Cassa. 6. de app. nu. 8. Sed * alia via succursum est forensibus litigatoribus, qui non valent causas infra biennium expedire, beneficio Innocen. 6. qui sua bulla facultatem concessit Auditoribus, prorogandi fatalia appellationis semel, bis, ter, & quoties arbitrio auditoris videbitur, etiam absque partis citatione. Cassa decis. 7. de appella. numer. 2. & 8. Quibus prorogationibus plerumque causæ ad multos annos substineri solent. Addo * quod ex stylo observationis sacri Palatii, solent iudices appellanti à diffinitiva appellationi suæ deferentes postolos dare reuerentiales, quibus indicant ob Superioris reuerentiam appellationi deferre, & semper cū termino decem dierum ipsius iudicis, & hominis ad proseguendam appellationem. Et quia terminus appellationis hominis semper est ad inchoandam prosecutionem, non autem finiendam. Rota ult. 65. si appellatus de appella. in no. Abb. post alios in cap. persona. 2. colu. ver. 2. casu. Francus ibidem colu. 4. sufficit quælibet prosecutio. Rota Fastol. causa. 17. in antiquioribus de appella. pro aliquali prosecutione, & diligentia seruatum est aliàs satis fuisse, nedum si probetur commissionem causæ fuisse infra terminum cursoribus, & banco suo præsentatam.

nam, verum etiam si probetur, quod appellans in termino adiunxerit eum, qui signat commissiones, & ei suam commissionem praesentasset. Vnde solemus in curia, ubi instaret lapsus decedendi adire Regentem Cancellariam, & praesentare sibi commissionem etiam non signatam, & ab ipso in eadem commissione habere adnotationem manu sua propria diei praesentationis huiusmodi, quae praesentatio in termino excusat a desertione, Cassa. decis. 4. de appellat. usque ad fin. & hoc, quia Rota in dubijs semper inclinat pro non desertione iuxta dictum Paul. de Cast. in l. 1. ff. si quis cau. Cassa. ibidem. Amplius, & alia tempora habemus in pluribus dilationibus diuisa, & varie, quia longiora in dilationibus primae instantiae, & breuiora in succedaneis, prout suo loco dicemus, ubi de dilationibus huiusmodi, quas terminos vocamus substantiales, loquimur. Ceterum, * & alia habemus in Palatio dierum & terminorum discrimina; dierum aliquibus ius dicitur, videlicet diebus Lunae, Mercurij, & Veneris, reliquae iuridicae non sunt. Temporum aliqua feriarum, feriae autem duplices, aliae ad honorem Dei, vel Principis, vel curiae ornatum, quarum omnes apud certas tabellas typis impressas legere licebit, quas non recenseo, quod vno nummo possis me ab hoc munere releuare, & a teipso aspiciere. Alias habemus ferias in Palatio ad commodum hominum litigatorum scilicet, ac etiam iudicium, ut interim quiescamus, maxime ob insensos calores, tempore scilicet mensis, & ferè semper à decimo Iulij usque ad calendas Octobres, quas ferias indicare solet in Pa-

K 4 latio,

latio, Reuerendissim. pro tempore Vicecancel-
larius, vel is, qui vices eius gerit.

ANNOTATIONES.

Com.
opi.

Com.
opi.

a **6** **S**ed iure.) Perpetuam * iure Pontificio causse insti-
tutam esse, nec illam temporariam veluti leges ciuiles
dictant, communis est opinio, vt testes sunt Abb. in ca.
venerabilis, de iudic. Andr. Barb. in cap. de causis, de offi.
deleg. vbi etiam Felin. in prin. Qua de re per Rotam disci-
411. in no. & Cassad. decis. 5. numero 4. vt. lit. pend. Et qua-
nam ratio sit, à Phil. Fran. docemur in c. super eo. de appell.
Quod quidem locum sibi vendicat nedum in foro ecclesiasti-
co. sed vbiq; locorum ecclesie tamen subditorum, & tam
in ciuilibus, quam criminalibus causis, vt Corneo plura
confi. 210. in fin. lib. 4. atq; Felin. in d. cap. venerabilis
prin. Nico. Anto. Grauatius.

b **7** **8** Duomodo.) Communiter à Doctoribus concluditur
in capi. ex ratione de appell. & in auth. ei qui offeratur, c.
de temp. appell. nō aliter * appellanti ad prosequendum ap-
pellationem biennium concedi debere, nisi in primo anno
ligentiam à se adhibitam fuisse probauerit. Et cum iudex
culpa fuerit, quin causa finiatur, protestari tunc necesse est,
alias negligentia * in iudice nequaquam presumetur, vt
ab Alex. proditum est, consil. 64. lib. 1. & consil. 64. lib. 2.
atque Afflict. dec. 50. Capic. decis. 11. col. fin. tum etiam Fe-
lin. in c. pitu. licet causam, de probat. Nec semel tantum
protestari sufficit, nisi cum nil in causa aliud remaneat, quod
pronunci. tum dicere, vt per Parid. in synd. in verb. insti-
tia, ver. dicit constitutio, in fin. Verum teste Gomes. in reg. de
anna. poss. quest. 76. Reta, que veritati potius, quam ap-
bus iuris innotuit, determinauit, sufficere loco protestationis
impedimentum probare, consulas ergo eum pulchre loquen-
tem. Nic. Ant. Grauatius.

c **Quibus.)** Non ab re est, si in foro ecclesiastico diuina
* caus.

† causſæ (vt auctor ait) differantur, & ſi ea de re Iaſ. con-
queratur in l. quoties. num. 4. C. de iudi poſt Pau. Caſtren. in
l. ordinarij, C. de rei vend.

Et hoc quia.) Addas Alex. & Iaſ. in l. 1. num. 16. ff. ſi
quis cauſ Felin in c. ſignificauerunt, colum. 1 de teſt Dec. in
l. quoties nihil. ff. de reg. iur. Iaſ. in l. ad hæc, num. 3. C. de iu-
di & Roman. conſi 501. vt declarationem, colum. 2. Quibus
& illud affine eſt, quod † in dubio iudex appellationi defer-
re debet Archid. in cap. cordi & cap. ſi à iudice de appell. in
6 Spe. eod. tit. § nunc dicamus, verſi. 1. & Iaſ. vbi ſupra, &
Dec. conſ. 28 & 34. & iterum conſ. 49. & in cap. vt debitus
num. 23 de appel Cum temperamento hoc tamen intelligas,
veluti idem Dec in d. c. vt debitus, declarat, niſi eſſemus in
materia, in qua regulariter appellatio non admittatur, nam
tunc in dubio regulæ inherendum erit. Et non iniuria qui-
dem in re ambigua appellationi deferendum eſt. Cum † illa
dicatur tyriaca contra iniuſtæ ſententiæ venenum, teſte Cur-
tið, conſ. 16. num. 8 atque Purpur. in l. 1. numer. 87. C. de pact.
Eſt quæ deſenſio, quæ aduerſus iudicis iniuriam oppreſſis da-
tur, l. 1. ff. de appell. cap. ad Romanam, 2. q. 6. Itidem † dicen-
dum erit, vt in dubio iudex articulos circa probationem ad-
mittere debeat, ſic Hoſt & Imola docent in ca. per tuas, de
teſt. & Paul. Caſt. qui in facti ſpecie ita reſpondiſſe teſtatur
in l. 1. ff. ſi quis cauſ. Simile erit in interrogatorijs ea, vt in
dubio recipiantur, ſecundum Imol. & Abb. in citato cap. per
tuas, atque etiam in poſitionibus, prout in articulis, idem
Iaſ. & Curt. eſſe cenſuerunt, ille in diſt. authent. ad hæc, hic
autem in tract. poſitionum in nono breuiloquio. Nicolaus
Antonius Grauatius.

De Cauſſarum deuolutione ex Prouincijs ad
Roma. Curiam.

C A P. VI.

S V M M A R I V M.

1 Actor quando forum rei non ſequatur.

K 5

2 Ro-

- 2 Romana curia unicuique proprius est forum.
- 3 Causa maiores quamvis provinciales sint, in Ro. curia pertractantur. & que sint illa, & nu. 9.
- 4 Appellationis forma, ut appellatio ipsa, ad Roma. curiam deuoluatur, & num. 10.
- 5 Citationis defectus sanatur, sed ad citati notitiā citationem peruenisse probetur, & nu. 11.
- 6 Mandati procuratorij copia quando est danda.
- 7 Appellatio, si praesente appellato emissā fuerit, vel alias ad eius notitiā venisse probetur, non indiget alia intimatione.
- 8 Appellatio non arctat ad comparendum, quando deserta est.
- 12 Citationis copia, quae citato dimittitur à citante, ipsius impensa dimittenda est.
- 13 Libellus sumptibus actoris edendus.
- 14 Procuratorij copia sumptibus domini danda est.
- 15 Appellationem factam fuisse, denunciari à quocunque potest.
- 16 Appellatio amplius non dicitur, quae deserta fuit.
- 17 Sententia nulla est, quae lata fuit temporibus appellationis elapsis.
- 18 Appellatio quot modis deserta dicatur.
- 19 Appellatione deserta, an nullitas deferatur?

CAusas adesse in Ro. Cur. plurifariam contingere, & qualis forma sit (pro deuolutione) seruanda.

Locus & causa, iure* enim actor forum rei sequitur, l. iuris ordinem, C. de iurisd. om. iud. in l. fi. C. ubi in rem actio, locum, ubi res ipsa sita est, vel beneficium, d. l. fin. C. ubi in rem actio.

eum gloss. & nota. Veruntamen * cum Romana
cuique proprius sit forus, l. Roman. ad municip.
c. vltim. de foro competen. a Nonnunquam con-
tigit, nos à præscripta regula recedere, & pro-
uinciales causas in Romana Curia tractari.

Quandoque * ex natura causæ, utpotè, quod
sint de maioribus causis, quæ ad Petri notio-
nem, & iudicium, & reservationem antiquo-
rum Patrum spectant, ca. maiores, de baptismo,
in principio, cap. debitus in fin. de appell. cap.
quamvis electio quod translationem, de appell.
vbi glo. in verbo reservata huic sedi, 17. distinct.
quoties, 24. quæ Rota decis. 38. fuit dubitatum
de appell. in no. Quæ autem sint hæ maiores cau-
sæ, tu ipse in præallegatis locis legere poteris, &
præsertim, vbi de fide & accessionibus sit con-
trouersia.

Amplius, vbi causa esset de electione, postlato-
ne, prouisione, dignitate, personatus officio, ca-
nonicatu, præbenda, vel aliàs beneficalis de deci-
mis, matrimonio, vsuris, vel aliàs spiritualis,
quod in ea animæ periculū versaretur. Hæ cau-
sæ ad Roman. cur. per appellationem legitimam
deuolui solent, seruata tamen forma tradita in
c. 1. de elect. in 6. & in clem. causam, eod. ti. Rot.
decis. 38. fuit dubitatum de appell. in no.

b Forma * autem deuolutionis est, quod in ap-
pellati præsentia appellatio ad Sedem emitta-
tur, vel absenti, seu legitimo eius procuratori
personaliter intimetur, si præsens, vel procura-
tor adsit, & commodè possint personaliter ap-
prehendi, quod si absit appellatus, nec procura-
tor appareat domi, si non remota sit, q. si remota
resistat in Cathedrali ciuitatis, & diocesi, sub qua
bene-

beneficium degit, hæc intentio fiat, & nihilominus utroque casu siue domi, siue in cathedrali, fiat quoque similis intimatio in loco beneficii, & ubique pro legitima intimatione satis erit, si ipsa appellatio in loco alta & intelligibili voce legetur absque aliqua eius affixione, & copia detur, si petita fuerit, Cassa. decis. 1. de appel. in prin. d. Quod si ob appellati potentiam, vel suorum nequeat altero prædictis modis fieri, tunc in loco aliquo publico, ubi multitudo populi conuenerit, solenniter hæc intimatio fiet, exemplo edicti publici, & tunc necessaria erit, nedum lectio ipsius appellationis, verum etiam adfixio ita, ut verisimiliter ad notitiam appellati peruenire possit, Clemen. 1. de iudi. Rota de dolo & contumacia, 8. in no. Cassa. decis. de appella. & intimatio aliter facta nulla erit, nec censetur causam deuoluisset, nisi probaretur alias ad notitiam appellati peruenisse. Hæc enim probatio sanaret defectum intimationis, & suppleret defectum deuolutionis, ad tex. cum nota. per glos. & alios in d. clem. causam de electio. Nec satis esset, si uiua voce mitteretur hæc appellatio, sed emittenda est in scriptis, iuxta formam traditam in ca. cordi. de appella. in prin. li. 6. & docet Arch. & Ioan. Andr. in cap. cupientes de electio. super verbo appellat. alias enim non deuolueret causam, Rota decis. 385. si appellaretur in no. Et intimatio est fienda infra mensem à momento emissionis appellationis, alias non deuolueret, nisi forte esset modica mora, text. enim dicit, post mensem, quanto citius commodè fieri poterit, glos. ibidem verbo commodè, & verbo tempus. Quæ uerba videntur nedum admittere purgationem modi-

ca, verum & maioris moræ, vbi quis fuisset legitimè impeditus.

Sed & in intimatione huiusmodi præterea ostendi quoque debet, perlegi instrumentum ipsius appellationis authenticum; & si dimitti copia similiter authentica ipsi appellato petenti, si appellans per se ipsum appellauerit ex d. Clem. causam & notatis. Quod * si non per seipsum sed per procuratorem suum grauatus appellauerit, tunc danda erit appellatio etiam g copia, procuratorij similiter autentica, Rota decisio 12. nota quod vbi appellatur in fin. de appella. in antiquis Fast. causa 15. & si petenti authenticam simplex daretur copia non alias autentica, non sat legitima esset intimatio, nec deuolutioni satis esset. Rota decis. 168. si in causa beneficiæ de appellat. in no. Expedi autem appellato copiam habere authenticam, & publicam ipsius appellationis. Et vbi per procuratorem appellatur, copiam quoque procuratorij, vt, appellante non prosequente, possit ipse appellatus de appellatione docere contra ipsum appellantem, & illam prosequi, vt nos admonet Compiler ille vulgaris Formularij aduocatorum pagina 3. sub rubrica de modo deuoluendi causam de partibus ad curiam, vbi pleraque ipse ad materiam adnotat, & ratio potuit esse, quia ad docendum de deuolutione causæ respectu appellationis, satis esset docere de eius appellatione per publica documenta; nec aliàs ad deuolutionem respectu ipsius appellantis esset necessaria suæ appellationis intimatio, quasi appellans de appellatione, ac facto sui satis certus, nec aliàs certior reddendus sit, argum. clem. 2. li. penult. Rota decis. 384.

Fuit

Fuit dubitatum, utrum appellans prope finem, in no. & introducta est mero favore appellati, ut appellatus certificari possit, an appellatio ipsum arctet, vel non, cui favore appellatus comparando renunciari videtur tanquam favori suo.

Quamobrem poterit appellatus admissa appellatione, con expectata alia intimatione venire ad curiam, & appellante non comparente per Audientiam contradictarum, tanquam contra contumacem, appellationem proseguere, tamen non intimatam, & imputabit sibi appellans, qui debuit praevidere istum casum, quod appellatus potuisset habere noticiam emissae appellationis, & venisse, vel misisse ad proseguendum illam in Romana Curia in audientia contradictarum, & hoc praevidens venire ad curiam, vel mittere aliquem, qui vigilaret & custodiret audientiam. Et ratio potest esse, quia appellatio est illa, quae operatur deuolutionem causae, ubi sit nota potest, & illa, quae vim habet citationis, & arctat partes ad comparandum, Rota deci. 7. nota, quod ubi causa de cit. & 106. nota, quod ubi aliquis de restitu. spol. in antiquis, non autem intimatio, quae est ordinata ad noticiam tantum.

Unde * si appellatio praesente appellato emissae fuerit, vel alias ad eius noticiam venisse probetur, non opus erit alia intimatione, ad nota. in dict. clem. causam. Rota deci. 28. fuit dubitatum de appel. 49. si fertur sententia, de appel. in no. 103. nota, quod appellatus eodem titulo, in antiquis fast. d. causa 23.

Generaliter igitur appellatio, seruata forma legitima, d. clem. causam, & cap. statuimus, intimata causam, ac secum negotium ipsum principale

capitale ad Romanam Curiam deuoluit, d. clem. caussa, cum nota. Rota decisio. 139. in caussa beneficii de appella. in nota, idque etiã si sit mala, & minus iusta appellatio. Rota decisio. 704. dic. quod citatio de appel. & deuolu. caussa, numer. 1. in antiquis, poteritque altera pars ad curiam veniens aliam etiam absente, & contumace emissam appellationem in Romana curia, & in ipsa Audientia contradictarum prosequi, seruatis tamen temporibus, d. cap. statuimus, de electio. in 6. nempe, quod pars, quæ prosequi uoluerit, iter arripiat intra mensem à die intimationis, & postquam peruenit, ad curiam aliam partem non comparentem, per viginti dies expectauerit, & alias iuxta nota. in dict. Clement. caussa, & in dicto capitu. statuimus, cuius ca. statuimus dispositio sibi locum vendicat iudicialis, siue extra iudicialis, sit ipse, appellatio. At c. vt circa, in extraiudiciali tantum, & vtrunque siue à prouisione facta, siue fienda appelletur, ex nota. vtrouque Archid. præsertim, Rota deci. 37.

Quod autem suprà diximus per appellationem iudicalem extra iudicalemve legitimè intimatam, & seruata forma Clem. gratiam principale negotium quoque deuolui, ac in ea in vim dictæ appellationis absque alia citatione procedi posse, intelligas ipsa appellatione adhuc viuente, quæ vim habet peremptoria citationis, & arctat partes ad comparandum d. decis. 7. nota, quod vbi caussa, de cita. & 106. nota, quod vbi aliquis, de restitu. spolia. in anti. Verum * vbi appellatio deserta esset, appellatio quasi desertione extincta non arctaret ad comparandum, neque suum

suum effectum faceret, & licet negotium post desertionem nihilominus remaneat, non posset tamen in eo sine noua citatione procedi. Rota deci. 114. maior pars dominorum de appel. in no. nota, in d. clem. causam de elect. Quod si quis misso negotio malit super desertione tantum pronunciari, utique noua opus erit citatione; & distinguemus, aut appellatio fuit commissa infra fatalia, & tunc secus, non enim videretur hoc casu incidenter, sed principaliter agi ad desertionem, Rota deci. 418. si appelletur, de appella. in no.

ANNOTATIONES.

- 2 Nonnunquam.) *Provinciales** causas, à quibus Pontificem prouocatio facta est ad Romanam Curiam regulariter non deuolui. sed illas in provincijs committendas. Franc. docet in cap. sepè, col. 9. vers. secundò queritur, & c. Nicola. de appel. ubi hanc tradit regulam. Cum ouersum ac durum videatur à proprijs laribus quempiam reuocari & longius exantlati laboribus, magnis que sumptibus atque hi, ut Rot. etiam voluit dec. 38. fuit dubitatum in addit. decis. 385. si appellatur, in fi. in no. Hec tamen regula plerumque admittit limitationes, praesertim in maioribus arduisque causis, & in quibus animae periculum versatur, quae iure primo Pontificibus, veluti Petri successoribus, eorumque rationi atque iudicio reseruatae sunt, idcirco Romana in curia pertractanda, ut auctor hic, & Franc. alijsque explicant in dict. cap. sepè; & Nico. Rota deci. 139. in causa beneficii, & decis. 1. num. 2. de cl. et. in no. Argid. decis. 520. & 629. Dec. in c. ut debitus. num. 10. de appell. & Vant. in tr. de null. ex def. iurisd. ord. num. 67. cum sequen. ubi ad praeterea tam regu. septem tradit limit. quas etiam prosequitur Pet. Due. reg. 85. Nic. Anto. Granat.

Forma.)

Forma.) Vide * infra lib. 4. ca. 3. in princ. & formula-
re, quod vari. commis. appellant, atque Formul. aduocatorū
vtrunque in princ. & iterum in ca. 37. ipsius form. aduoc. &
Vant. de null. sent. ex def. cit. nume. 119. cum sequent. ibique
si beneficium absque animarum cura sit, quod nuncius, qui ci-
tare vult, diligentiam prius in perquirendo reum adhibere
obstringitur, quem si non reperierit, tunc in cathedrali ciui-
tate & beneficio citet: secus verò, si beneficium animarum
curam habeat, namque ea non requiritur diligentia. Nicola.
Antonius Grauatius.

Et copia.) Adde Specu. in titu. de citat. §. iam ver. hoc
autem facto, & Ioan. Mil. in verb. citatio. ver. vlt.

Quod si.) Legas infra in lib. 8. ca. 5. in ver. denique di-
cimus, & que ibi adnotauimus.

Nisi proberur.) Huc pertinent dicta per Rom. consil.
360. & rursus 410. vt clarior per Rotam decis. 271. si de
mandato, in no. Felin. in cap. cum contingat, num. 20. de re-
script. & Boer. decis. 335. vbi * citationem inuvalidam siue
nullam, postquam in aduersarij notitia peruenisse probatum
fuerit, eam effici legitimam atque validam affirmat, illum-
que adeò afficit, vt comparere teneatur, quod tradiderunt
etiam Marfi. in rub. de probat. num. 371. & sing. 259. genera-
lis in fin. Ruin. consil. 61. in lite. nu. 33. lib. 5. & Gomes. in reg.
cancell. de non iudicando iuxta formam supplic. q. 16. nu. 68.
Nico. Anto. Grauatius.

Et dimitti copia.) Citationis * dimissio, id est, ipsius
exemplum citandis impersa facienda erit, vt in clem. caus-
sam, de electio. vbi glo. quam sequuntur Paul. ibi Ioa. Lign.
Ancha. & Card. in princ. & quaest. 21 & iterum 22. contra
Zenz. oppositum tenentem, et si ibi Imo. fædere distinctionis
opinionem reconciliare nitatur, qui tamen glossæ inheret. Et
hanc eandem sententiam affirmarunt Glo. in Clem. 1. in ver.
oblatos, vbi Cardin. quaest. 5. & Imo. colum. vlti. de appell.
Georg. Nat. in repe super gloss. in verbo formam, de verbor.

L

signif.

13 signis. & Docto. in authen. offeratur, C. de lit. cont. & in d. primo, de libell. oblat. ubi * & libellus etiam sumptibus actoris traditur. At sine alleg. Clem. causam intelligas si reo exemplum exhiberi petatur, alias tradendum est minime, si tamen citatio fuerit lecta, ut per Rot. decis. 161. si in causa in no. & nuncupatim per Fel. in ca. cum M. Ferrarier. nume. 71. de const. & in cap. cum contingat, colum. pen. non obstat, de rescri. & Ripa in l. quod te, num. 82. ff. si pet. & ad predicta conferunt, quae Bar. scribit in l. ita stipulatus, in 7. op. 10. par. & iterum in 6. questio. ubi Imo. & alij ff. de verb. oblig. & sentit Cossa. decis. 1. de app. Papaz. expressim in add. ad Rot. decis. 5. num. 16. de rescri. & rursus decis. 22. num. 12. cod. tit. ubi expensis citationis exemplum citationis datur, quando quis domi citatur, & us receptum esse ait, quicquid est regione Vit. al. in d. Clementiam, voluerit. Ibi quoque etiam num. 13. comprobatur Papaz. quando citatio fuerit lecta, sufficit ipsius exemplum etiam simplex, nisi illud authenticum exhiberi petatur, & opinio Rotae testimonio communiter decis. 26. de appell. co. Ant. Grauatius.

g
14 Copia.) Procuratorij * exemplum aduersario sumptibus domini exhibendum esse, tradidit Bar. in l. praeor. S. fendi. ff. quib. ex caus. in poss. eat. & in l. 1. in fi. C. de procur. cui se subscribunt Luc. à Pen. Iacob. Rebus. 10. à Plat. l. ult. in fi. C. de erog. milit. annone. lib. 12. & Boer. decis. 1. nu. 5. necnon & I. s. consil. 159. si per f. eto. col. pen. verum facit. liq. 2.

h
15 Vnde.) Ad hoc respicit, quod si peritus dicitur, sub lit. sufficit quoque etiam * appellationis denunciationem à quocunque factam fuisse. Bal. consil. 144. alio di. li. 4. & facit, quod à Rom. prociatum est consil. 195. notatio ver. ad hoc optima. Nec ad talem scientiam inducendam mandatum requiritur. l. veniunt. §. petitum. ff. de pet. hered. Rot. decis. 127. & intimatio, in not. & deci. 12. nota quod ubi in antiq. Falsk.

decis. 35. tertio Aegid. decis. 581. licet. & Tiraqueil. qui & alia congerit de utroque retro. §. 36. in gloss. 2. num. 7. Grauiatius.

Verum. Illa * quidem non dicitur amplius appellatio que fuit deserta, quinimò, ac si appellatum non fuisset, censetur. ca. licet. de sen. excom. in 6. Aegid. decis. 207. vsque ad eò * ut si appellationis temporibus elapsis sententia in principali negotio proferatur, ipso iure nullius roboris esset, Ancha. consi. 343. Alex non vno in loco, ut patet consi. 59. lib. 4. consi. 64. & 82. lib. 6. consi. 79. lib. 7. & con. 137. lib. 2. Rota decis. 604. dic quod si appell. in antiq. Afflict. decis. 283. nu. 4. Dec. consi. 34. in fi. & Rebus. in commen. const. Gallie in tracta. de appell. arti. 5. num. 12. lib. 3. Et quot * modis appellatio dicatur deserta, & quid sit desertionis effectus, vide Guid. Pap. consi. 77. & latè Prosp. Carau. super ritu magnæ curiæ vicariæ Neap. 264. numero. 5. & 7. Nec Aegid. citato si aduertatur, contradicit: quia in alia facti specie loquitur. Cæterum * appellatione deserta, an nullitas deseratur, vetus est questio. ut per Docto. in l. si expressim. de appel. vbi Barto. nullitatem concidere nequaquam censet, Bal. verò in l. tale pactum. §. qui prouocauit. ff. de pact. oppositum tenet. Sed pro opinionum conciliatione videas Ioac. Mynsig. in sing. obser. in Cent. 2. obseru. 77. vbi distinguit inter nullitatem incidenter propositam, & principaliter in iudicium deductam, ut si appellatio & nullitas simul proponantur, deserta appellatione, nullitas quoque velut accessoria intercidat, & ita Bald. opinio procedat, aliàs secus, iuxta Bart. sententiam. Verum inde non infertur, quod ob id in alio nouoque iudicio nullitas intra 30. annos principaliter deduci non possit, nam hoc casu prædicta ratio accessorij cessat. vide eò loci Mynsig. & Guid. Pap. consil. 10. & 185. atque Ferrar. in forma appella. ab interloq. verbo, in his scriptis. Nicolaus Anto. Grauiatius.

Appellationem extraiudicialem in pluribus à iudiciali distare.

CAP. VII.

SUMMARIUM.

- 1 Appellatio extraiudicialis fit, caussa adhuc non cepta.
- 2 Appellatio extraiudicialis in pluribus à iudiciali differt, & in quibus.
- 3 Appellatione in extraiudiciali an & quando caussa exprimenda sint.
- 4 Appellatio extraiudicialis in caussa beneficii vim citationis habet.

Verum extraiudicialis* appellatio fit caussa adhuc non cepta, utpote ubi quis à provisione, à prouisione, electione, & alia ante inchoatam causam prouocaret, & est potius quædam prouocatio caussa adhuc non cepta ad illam inchoandam, & b in pluribus* differt, etiam iuris dispositione ab ipsa iudiciali. Per eam enim non censeretur introducta litis peruentia. Rota decis. 763. sciendum est de appell. in antiqu. Nec attentata post ipsam sunt nulla, sed veniunt annullanda, Butr. Abb. Franc. in c. confu- luit, & c. sapè, & c. bona de appellat. Cassa. decis. 1. eo. rit. Amplius non poterit hæc appellatio per quemcunque intimari, prout iudicialis, iuxta Rotam decis. 127. valet intimatio de appe. in antiqu. sed erit appellatio per procuratorem intimanda. Rota decis. 12. not. quod ubi appellatur, de appell. in antiq. Minus appellans extra iudicium poterit dare obiectus contra personam prouisi seu formam prouisionis eiusdem, nisi iuxta

c. vt

c. vt circa, de electio. in 6. & distinctiones traditas per Rotam decis. 267. possessor de appella. in not. 269. nota quod vbi aliquis de appell. in not. Fastoli causa 7. dub. 24. die veneris. Nempe aut quis appellat propter ius suum, aut propter non ius partis illud impugnando, & vbi propter non ius partis, aut expressit in appellatione & cum iuramento quod credat obiectos veros, aut non, tu eò recte ad remissiones vtroque notatas, vbi tamen non expressisset appellans obiectus, adhuc certis casibus audiretur volens obicere, vtpote si vel denuò emergerent obiectus, vel de iam exortis nuper vel noticia, vel probatio superueniret, & tunc quoque non nisi cum iuramento, quod vel de nouo emergissent, vel quod eorum nuper superuenerit noticia, vel probatio iuxta casus contingentiam, ex not. in d. c. vt circa de electio. decis. 269. nota quod vbi aliquis in ant. & alijs locis superius allegatis. Cæterum sunt & aliæ inter vtrunque appellationem differentia ferè 17. quas poteris cum libuerit legere apud Abb. in ca. Romana de appell. ca. dilecto de excep. pen. col. c. cum L. & A. de iud. colum. 3. c. bonæ. de appell.

A N N O T A T I O N E S.

Verum.) Francum legas in c. bonæ de appell. & in cap. cum sit. eo. tit. Verum enim uerò * in hac extraiudicali appellatione faciendæ causas exprimere necessum erit, quando iudici tamen sit, secus verò si aduersario, veluti idem Franc. post Abb. in c. consuluit. 2. col. item. 2. eod. tit. scriptum reliquit, & in d. ca. bonæ. colum. 6. ver. permittit. estque communis opinio teste Abb. in c. cum sit Romana. nu. 10. eod. tit. Cæterum ipsius inter appellationis iudicialis effectus illum

2

3

Com. opi.

L 3

memo.

moriam tenus habere iniucundum non erit, quem eleganter
 loci Abb. tradit, & mirum in modum Maran. extollit in pro
 xi. in 6. part. ver. Appellatio nu. 258. scilicet, quod * in cau
 sa beneficiati appellatio extraiudicialis vim citationis ha
 bet, adeo quod appellatus coram iudice, ad quem alia absque
 citatione comparere tenetur, aliis in eius contumacia proce
 di potest, & non pauci certe sunt, qui hac in re decipiuntur,
 putantes citari debuisse, ideoque in iudicio sui copiam facere
 minimè curantes, sicque cum his absque contradicatore agitur,
 tur, facile appellator poterit obtinere, & hoc pluries in Ro
 mana Curia decisum se vidisse Maran. testatur.

b Et in pluribus differt.) Vide Dec. in cap. bone, de
 s appel. ubi * duodecim tradit differentias inter iudicialem
 appellationem & extraiudicialem. Quarum illam prece
 ximè adnotabis, quod innouata post iudicialem appella
 tionem omnia sunt renocanda, post verò extraiudicialem ex
 lūm, que contra appellationem sunt, ita Dec. præcitato cap.
 bone. num. 18. qui hanc esse communem opinionem testatur.
 Nic. Anto. Granat.

Com.
 opi.

Tertia deuolutio per accidens extra formam iuri

& Clemen. causam.

C A P. VIII.

S V M M A R I V M.

1. Clem. causam. de electio. nonnullis modis limita
 tur.
2. Dilatio à iudice siue à parte data, vim perempto
 ria citationis habet.

Sed & extra formam dictæ cle. causam de
 electio. quandoque causæ sunt in curia per
 accidens, ut potè per appellationem à diffi
 nitiva, vel interlocutoria, contingit autem al
 i tero ex duobus modis, & erunt * limitationes
 ad materiam. d. clem. causam, nempe, vel quod
 iudex

iudex appellationi deferat, vel pars appellata, ex ca. saepe de appella. Rota decis. 38. fuit dubitatum de appell. in no. Et tunc licet terminus praefigatur ab homine, non est ipse terminus, qui deuoluat causam, sed *delatio ipsa iudicis siue partis: & termini praefixio vim habet peremptoriae citationis, vtroque notatur. d. l. clem. saepe de foro comper. & decis. 38. Et omni casu emissa appellationis huiusmodi tam iudicialis, quam extrajudicialis, iuxta vel extra formam. d. clem. causam, admittuntur omnes exceptiones & excusationes contra similes appellationes, & eorum intimationes, quae alias admitterentur contra citationem & eius executionem d. clem. saepe cum nota.

Quarta & vltima deuolutio ex Pont. decreto, & speciali eius rescripto, ac aliqua de style signatura, iustitiae non iniucunda.

C A P. I X.

S V M M A R I V M.

- 1 Beneficiales causae super articulo deuolutionis non desiderant iudicis interloquutionem, profana vero sic.
- 2 Praxi ad effugiendum necessitatem interloquutionis super deuolutione, tam in beneficialibus, quam profanis.
- 3 Rescriptum aduocatorium vitio subreptionis redditur in so iure nullum. & nu 14.
- 4 Metus iuramento probatur, vbi per horrescentiam narretur.
- 5 Lite pendente aduocatur causa per principem.

L 4

6 Prim-

- 6 Princeps non presumitur causam aduocare, ubi ipsius causae status narratus non fuisset. & num. 17.
- 7 Araxis ad fugiendam narrationem status causae, in petitione aduocationis causae.
- 8 Clausula, statum & merita causae, & causarum pro expressis habentes.
- 9 Causa instructa quando dicatur.
- 10 Causae, quae in Rom. Cur. aduocantur.
- 11 Clausula, una cum toto negotio principali, cum suis incidentibus, emergentibus, &c. quid operetur.
- 12 Causa semel commissa in curia, non extrahitur.
- 13 Pupilli, viduae, ceteraeque miserales persona ab inferiore ad maiorem iudicem causas trahere possunt, si iurant aduersariorum potentiam perhorrescere.
- 15 Rescripta quot modis impugnentur.
- 16 Causa status principi narrandus est.
- 17 Princeps, ubi de negotio certior factus non fuerit, non obstantibus quibuscunque, clausulis praevius inferre non presumitur.
- 18 Princeps cognoscendo causam ad se aduocare videtur.
- 19 Iudex delegatus rescripti formam excedere non debet, falli tamen.
- 20 Iudex delegatus si delinquit in territorio iudicis ordinarii, ab ipso puniri potest.

Ceterum & extra viam appellationis, per specialem commissionem Papae contingit causas in Roma, curia esse, quae commissionis

missiones caussarum in beneficialibus generaliter dantur, & per eas committuntur causæ, ut causæ, ut plurimum Auditoribus sacri palatii, idque passim, si causæ adhuc coepta non sit, neque pèdeat in partibus, causæ enim beneficiales sui natura cognoscendæ atque tractandæ sunt in curia. Rota decis. 267. si possessor de appellat. in no. Quare * nec aliàs desiderant iudicis interloquutionem super articulo devolutionis, prout prophana, in qua si talis interloquutio omittatur, processus redditur nullus. Rota decis. 736. de sententia & re iud. in an. Ideo * ad diffugiendam necessitatem dictæ interloquutionis in prophanis, & in beneficialibus quoque, ut evitent periculum omissionis formæ. d. clem. causam, inolevit practica, qua procuratores solent in derogatorijs clausulis ipsius commissionis adijcere clausulam, non obstante quòd causæ non sit legitimè ad curiam devoluta, quodque non esset in ea de sui natura, vel aliàs, de iuris necessitate tractanda.

Quòd si causæ sit in partibus iam coepta, & hodie ex communi stylo si causa beneficalis sit, dantur commissiones aduocatoria, a ubi quis narret perhorrescentiam, vel aliàs non speret in partibus iustitiæ complementū cōsequi. Staph. cart. 159. & 172. Et in huiusmodi commissionibus aduocatorijs solent cauti procuratores breuib. agere b propter subreptionis periculum, quæ * rescriptum aduocatorium reddit ipso iure nullum, ita ut nullam tribuat iurisdictionem absq; aliqua exceptionis ope. Cassa. decis. 1. de rescrip. Et ubi * narretur perhorrescentia, potest is, qui narrat in quacunque iudicij parte, ac etiam post

L 5

senten-

sententiam in secunda instantia iurare, & acta
 quæ præcesserunt, si bñ sunt, ex indulto Innoc
 6. in extrauaganti sua de facultate. Audito, rota, &
 in eo capite, in quo iuratum fuerit, quicquid in
 iurantis conscientia relinquemus. Rota decis.
 42. si impetratur de rescrip. & commissio, in no.
 neque audiretur altera pars, si veller de contra
 rio docere. Rota decis. 79. nota quod ubi quis
 impetrat de rescrip. in anti. Nec * aliàs requiritur,
 quod in commissionibus aduocatorijs hu
 iusmodi expresse dicatur de aduocatione, sed sa
 tis est narrare litis pendentiam coram alio iudi
 ce, quo casu, si Pontifex super tali narratione re
 scribat, & causam alteri committat, illam aduo
 casse censetur. Rota decis. 67. si petatur de re
 scrip. in no. Staph. car. 17. suo eodem libello, &
 ratio potest esse, quia satis constat de mente co
 mittentis alteri causam, quæ narratur alibi
 pendere, quod voluerit eam à priori iudice
 aduocare, ne continentia causa diuiderentur,
 contingeretq; multiplicatio vtrobiq; proces
 sum, c. pastoralis. ca. contingat cū nota, vtrobiq;
 de rescrip. c. Quod tamen perpetuum nō est, sed
 duntaxat ubi * Principi narratus fuisset status
 causæ & processus, nō enim aliàs præsumemus
 voluisse causam aduocare. c. causam de offi. de
 leg. c. inter monasterium de re iudi. Amplius ne
 duin causam non censeretur aduocata, sed rescri
 ptum, & omnia inde sequuta coram nouo iudi
 ce essent ipso iure nulla. Quare * mos & praxi
 inoleuit, quæ cauti causarum Patroni in preci
 bus petunt, vt causa committatur in statu & re
 minis, in quibus reperitur, quæ defenditur com
 missio, ex quo iudex stantibus illis verbis nō po
 terit

terit in causa procedere, nisi per transportationem actorum certificet se de statu in quo causa reperitur, & in quo reassumere eam possit, quare perinde videtur, ac si processus & status causae fuisset narratus & expressus. l. nominatim de cond. & demon. Rota. 382. nota quod licet causa committatur de commissio. in antiq.

Quae tamen clausula adhuc satis non erat, ubi essemus in commissione aduocatoria in totum, Rota decis. 214. si causa committatur in statu, in quo erat de rescrip. ad lit. in no. Quamobrem alia inoleuit practica ad fugiendam huius narrationis necessitatem, ut in calce commissionis addamus clausulam. * Statutum & merita causae & causarum huiusmodi pro expressis habentes, super qua si Pontif. de aduocatione rescribat, videtur nihilominus ex certa scientia rescribere, Butr. con. 2. Cassa. decis. 10. in regula de triennali, & cum simili clausula defendimus commissionem, etiam si causam in totum a priori iudice auocaret. Rota. d. decis. 214. in no. Generaliter tamen Pon. & Signatura sua consuevit in similibus commissionibus aduocatorijs addere clausulam. Dummodo causa non sit instructa. Dicimus * aut causam instructam, ubi pro altera parte pronunciari posset, & pro illa essent probationes factae. c. pastoralis de caus. pos. & proprie, & quidem ambiguus esset status causae, si de hoc questione cotergeret, & dissolutio plurimum a iudicis arbitrio penderet. Quare inoleuit practica ad euitandam ambiguitatem huiusmodi, ac etiam ut aduocatio facilius reddatur, qua in corpore signatore preuenimus, & loco dictae clausulae dicim⁹, coram priore iudice ad nonnullos actus processum citra
tamen

tamen causæ conclusionem, cuius clausulæ utilitas esset, quod per commissionem suam causam etiam instructam aduocaret, & certiorum ac vltiorem exprimit causæ statum, conclusio enim expresse fieri solet, & sequitur probationes vtrinque factas & per eam vltiori probationi renunciamus, ad ea, cum dilectus extra de fide instrum. cap. 2. de resti. in integ. libr. 6. & clem. sæpe de re iudi. tradit Staph. de lit. gratia & iusticia, cart. 161. Verumtamen vidi ferè passim posteriorem clausulam veluti captiosam à Signatoribus deleri, & priorem dummodo scilicet causa instructa non sit, in eius locum subrogari.

Verum faciliore semper in aduocatione causarum se reddit Signatura, vbi causa, quam nitimur ad curiam aduocare, aliquo modo ac aliqua in curia existente dependeat, emergat, vel aliud secum commune habeat, quare solent causarum patroni vbi possint in ipsis aduocatorum commissionibus aliquam dependentiam adferre, & compertam narrare.

Sed & quæ de Signatura in causis beneficiis supra diximus, certis tamè legibus in prophanis quoque vltu recepta sunt, & certis casibus similiter prophanas causas in curia committit, si coepta non sint in partibus, & coeptas quandoque etiam aduocat, quas hic obiter attingemus, utpote.

10 Si * partes consentiant Aegi. decis. 21. de foro compe. vel si dissentiant, sint tamen præsentes in curia, quo casu committit signatura causam in curia, etiam si laici essent ex quibus suis partibus Rota decis. 595. Dominus Urbanus de commissio. in anri. Vel

Vel caussa sit inter subditos Romanæ Ecclesiæ vel ardua, vel altera pars, quæ instat perhorrescat potentiam aduersarij in partibus.

Sed & extra subditos vbi clerici conquerantur de laicis, & sæculares iudices in ministranda eius iustitia difficiles, vel caussa sit Cardinalis, qui pro commissione instet.

Vel si viduarum, pauperum, ac miserabilium personarum, similes enim personæ sub protectione Ecclesiæ degunt, & dantur commissiones in eorum prophanis causis, etiam si esset de re feudali, de qua coram domino Feudi ex natura rei agendum esset.

Solemus autem in aduocationibus plurimum affectare appellationem ab aliqua iudicis de partibus interloquutione, utpote dum iudex se competentem pronunciaret, iuxta glossam in authentica exhibita. C. ne filius pro patre, ut sumpta huius appellationis occasione vnà cum articulo grauaminis causam quoque negotij principalis à priore iudice reuocemus. Quare inoleuit mos precum, ut in commissione post illa verba causam & causas appellationis & appellationum, addamus clausulam, * Vnà cum toto negotio principali, idque ne continentiarum causarum diuiderentur. l. nulli. C. de iudi. c. i. de sequestra. poss. Staph. de literis gratiarum & iustitiarum car. 161.

Amplius dixerim vbi in commissione non à supplice nec à Signatore adiecta esset hæc clausula, sed tantum daretur de commissione appellationis, etiam à grauamine iudiciali vel extrajudiciali, censeretur nihilominus datum de aduocatione negotij principalis, si maxime in commissione adessent solite clausule vnà cum suis incidentibus,

dentibus, dependentibus, emergentibus, annexis
& connexis. Aegid. decis. 619. de rescrip.

Nunquam tamen per similes commissiones
causae habentes clausulam, vna cum toto nego-
cio principali, censebitur aduocatum ipsum ne-
gocium principale, & iudici grauaminis com-
missum, nisi in euentum iustificati grauaminis
& iustae appellationis à prioris Iudicis inter-
uentione Aeg. conclu. 319. si auditorij & alia
quenti, Rota decis. 11. fuit dubitatum de appella-
tione in no. Nec propterea dixerò superflua ea verba
vna cum toto negotio principali, quasi de iure
in esset, quod iudex appellationis futurus est
totius causae in euentum iustificati grauaminis
cap. vt debitus de appel. Aegid. enim vbi
respondet, ca. vt debitus in iudice appellationis
ordinario tantum loqui, secus d. autem est in
legato, qui formam sui rescripti excedere nequit
& nisi adderetur ea clausula, Vna cum toto
negotio principali, non posset nisi de ipso grauamine
cognoscere, possentque litigatores, si velles
ad priorem iudicem redire. Aegid. d. conclusio.
Quamobrem vsu receptum est in Romana Curia,
vt quando commissioni adiecta esset praedicta
clausula, vna cum toto negotio principali, etiam
non iustificato grauamine, & postquam
iudex grauaminis pronunciaffet malè appella-
tum, causa nihilominus & negotium principa-
le non reuertatur ad priorem iudicem, sed
maneat in Curia. Fel. in c. causamque, de rescrip.
Aegid. conclu. 48. processus de iudicijs, & ratio
potest esse, quia ex antiqua obseruantia causa
semel commissa in curia non extrahitur nisi
maxima difficultate, Rota decis. 321. si appella-

de appellatio, in not. & nisi ex potenti causa po-
tius facti, quā iuris, utpote, si ei, qui causam cu-
rauit, committi in curia iuberent domini eius
temporales, ut solent Veneri, ut à prosecutione
curiali desisteret, sed in partibus ageret. Simili
enim casu consuevit signatura causam remitte-
re, prout asserit Staph. obtinuisse suo libello de
litteris gratiæ & iustitiæ, car. 171. ea, ut opinor,
ratione, ut causa quæ de facto ex Romana Cu-
ria erat omnino reuocanda, pro tuenda sedis iu-
risdictione, videatur potius ex decreto signatu-
ræ remissa quā de facto reuocata, vel forsā ve-
rius & Pon. malitiæ dominorum temporalium
occurrat, & quasi de peccato ipsorum diminuens
velit. Ideo suo consensu effici, resque in malum
non transeat exemplum, quandoquidem solet
apud Ecclesiam peccatum ratione exempli gra-
uius esse.

ANNOTATIONES.

Vbi quis.) Vidue, * pupilli, ceteræque miserrabiles
personæ, si aduersus riorum potentiam s. per horr. se-
cere iurant, eorum cause ab inferiore ad maius tri-
bunal aduocantur. l. vna. ibique Docto. C. quando Imperat.
int. pupil. & vid. & habetur latè per Afflict. in const. reg.
Neap. St. tuimus. 2. Feder. Senen. const. 150. Responde pater
Gem. in c. statutum, §. cum verò, numero. 7. de rescri. in 2.
Agid. decis. 48. Fel. in cap. accedens. 2. num. 17. ut lit. non
contest. Couar. lib. pro ff. quæst. ca. 6. & 7. ubi hac de re
loquutissimè, & per Papaz. in add. ad Rotæ decis. 3. de re-
scrip. ubi post Agid. ait, quod contra p. rhor. scientiæ iura-
mentum probatio in contrarium admittitur, cum tale iustu-
randum præsumptionem iuris & de iure nequaquam ope-
retur. Nicol. Anton. Grana.

Propter subrep.) Rescripta * per subreptionem im-
p. tr. 12,

petrata, necnon ab eis omnia subsequuta ipso iure nulla est
testatum reliquit Olav. consil. 257. factum tale est, domi-
nus N. cui Feli. assipulatur in ca. ad audientiam. 2. num. 31.
de rescrip. & est communis opinio teste Bern. Diac. in res.
445. ex Innocen. & ceteris in d. cap. ad audientiam. quan-
trifariam amplia, & bifariam limita, ut ibi per Felin. Que-
quidem subreptio ipso facto gratiam quoque vitiat, cap. con-
stitutum. ibi, irritum decernatis, eod. titu. & cap. si mon-
proprio. ibi, vires nolumus obtinere, de preb. in 6. quod con-
probant Card. consil. 96. Rom. consil. 306. Dec. in cap. con-
stitutus, in princip. de rescrip. notant Doct. in cap. super lit-
ris, eo. & Cal. con. 78. colum. & Ias. in l. & si legibus, na-
mero 1. C. si contrarius vel util. pub. Sic etiam & obrep-
quinimo ea magis rescriptum vitiat, ut per Butr. in cap. ex
parte, de capel. monach. Gozad. consil. 2. nume. 25. & Peri-
consil. 1. num. 7. lib. 1. Ceterum * si tu cumulatè quot mo-
contrascripta de subreptione excipi possit, legere cap.
Host. consil. las in summa tit. de rescrip. num. 30. ubi vult
supra centum enumerat modos. Verum animadvertendum
erit, quod non sufficit de subreptione solùm excipere, sed
quiritur quoque, ne dum ab expressa, sed à tacita rei iuris
appellare, cum expressè, aut tacitè rei iuris contingat, qua
te appellatione processus nullius redderetur roboris,
minimè, ut est Doctorum receptior opinio quicquid nomi-
è regione dixerint, de qua meminerunt Abb. in cap. ceteri
numero 9. eod. tit. & Felin. in ca. suborta. num. 4. de re iud.
Nam simplex protestatio ad reddendum processum nullum
haudquaquam sufficit, veluti idem Abb. in cap. cum olim,
not. de off. deleg. & cap. ex parte. 2. colum. 1. de appell. &
Felin. in cap. Ecclesia Sancte Marie. col. 2. versic. nec ex-
satur, de const. Nic. Anto. Graua.

Com.
opi.

e
16 Quod tamen.) Et adeo verum est, quod * principi-
causae status narrari debet, ut locum etiam sibi vendicet
in rescripto essent clausula motu proprio, ex certa scientia
de plen.

de plenitudine potestatis, & clausula nō obstantibus, ut prae-
clare per Cur. consil. 49. col. 22. versi. decimotertio Dec.
consil. 576. in fin. Gozad. consil. 5. numero 15. & Rot. decis. 230
Papae confirmando in no. Nam * princeps, ubi negocij ac
causae certior factus non fuerit, dictis non obstantibus clau-
sulis, praedictum inferre voluisse nunquam praesumitur,
sed rescriptum subreptitiē impetratum fuisse intelligitur,
quemadmodum citae concludunt auctoritates, & traditur
per Alexan. consil. 125. in fili. 2. Corn. consil. 189. Colū. 3. lib.
4. Bald. in l. fin. col. 2. C. senten. res in, uon poss. Dec. in cap.
de confirmationibus num. 10. de confirmat. utili. vel inutili.
Suarez alleg. 12. num. 9. cum seq. cum tales clausulae in his,
quae in facto consistunt, nihil operentur, de quibus principem
notitiam habere non praesumitur. Confirmatur hoc ex his,
quae à Ias. scribuntur in l. si quisquam. ff. si quis caut. & Go-
zad. consil. 62. num. 17. & d. consil. 5. num. 89. & 26. Unde
à Principe, ut causa ipsa aduocata intelligatur, ipsius narra-
tus est status, alias illam aduocare voluisse nequaquam est
praesumendum. Verum * Princeps causam cognoscere inci-
piens, ad se eam aduocare videtur, teste Innocent. in ca. cum
M. Fer. ubi Dec. num. 36 in secunda conclusione de const. i-
demq; Dec. consil. 137. & Cald. consil. 7. titu. de praeben. per
cap. ut nostrum. de appella. & est communis opinio, ut Ri-
pa scribit in d. c. cum M. Fer. numero. 97. idcirco attentata
deinde coram inferiore reuocantur, ut Immo. & De. ubi su-
pra explicant. Nec non & Ripa num. 96. ubi extendit etiā
si inferior ipse aduocationem ignorasset, & hanc esse commu-
nem sententiam ait, Quam tamen cum temperamento intel-
ligendam docet, si motu proprio à Pontifice fieret aduocatio,
secus si ad partis petitionem, & sic frequentiore calculo à
Doctoribus receptum esse testatur. Et dixit Aegid. decis. 139
Causam esse deuolutam procedendo ad vltiora, sic ut eam
index reassumere videatur. Quinimò per solam commissio-
nis praesentationem, alia absque citatione censetur deuoluta,

M

ut ab

17

18

Com.
opi.

Com. opi.

ut ab eodem Aegidio docemur, decis. 567. Nicolaus Antonius Grauatius.

d
19

Secus autem.) Clarum est, quod * si rescripti forma iudex delegatus excedat, gesta per eum nullum pondus habent. cap. cum dilecta. ubi Docto. de rescrip. conferunt scripta per Rotam decis. 648. dic. quod si in antiq. Guid. Pa. decis. 70. Afflict. decis. 355. & Dec. consil. 681. col. si. limit. tamen hoc, ut per Felin. in d. cap. cum dilecta. & cap. cum lim de offic. deleg. nisi litigatores in his, quae eorum fauor concernunt, non contradicerent. Nam tunc mandati forma transgredi posse, Felin. comprobat, cautum erit igitur distingere, atque protestari. Quem * quidem delegatum in iudicio procedentem, siue delinquentem, iudex ordinarius in suo territorio punire iure poterit, etiam si principis esset delegatus ut Aufre. autumat, in accusationibus ad decis. Thol. 421. & Boer. decis. 9. num. 5. Sed huic opinioni obesse videtur, quod à Bar. Baldoque proditum est in l. ult. ff. de rer. diuis. quod diuisa iurisdictionis administratione, unus alterum delin-

20

Com. opi.

quentem punire nequaquam potest, & est communis opinio teste Felin. in cap. prudentiam, num. 4. de offi. deleg. quod quid dixerit aliter sentiens Rota decis. 153. nunquid si delin- no. Confert & Cald. dictum in cap. 1. de rap. ubi Archiepiscopus delinquens in episcopi diocesi non efficitur episcopi subditus. ut ab eo poena affici valeat. Nicolaus Antonius Grauatius.

Appellationem ab interlocutoria in pluribus distare ab appellatione à diffinitiva.

C A P. X.

S U M M A R I U M.

1 Appellatio generalis à quibuscunque grauaminibus non valet.

2 Clar.

- 2 Clausula generalis & relatiua ad omnia grauamina ex actu causse colligibilia, non est à legere cepta.
- 3 Appellationis in libello ab interlocutoria, causa grauaminum exprimenda sunt, alias nulla esset appellatio. fallit tamen, & nu. 9.
- 4 Iudex suam interlocutoriam reuocare potest, amplius, vt nu. 10.
- 5 Appellatur ab interlocutoria iure Pontificio, secus verò Cæsareo. fallit tamen.
- 6 Appellatio ab interlocutoria in quibus casibus admittatur.
- 7 Appellans à simplici interlocutoria, an de nullitate agere possit.
- 8 Appellatio ab interlocutoria exprimitur actu, non autem ex nouis iustificatur, fallit tamen.
- 11 Iudex sententiam diffinitiuam reuocare non potest, nisi statim.
- 12 Iudex suam sententiam in accessorijis supplere potest

Generaliter à verò in hac specie appellationis à grauamine seu interlocutoria, ante diffinitiuam admonendi sumus. causa beneficalis sit, siue prophana, b quod * generalis appellatio à quibuscunque grauaminibus non releuat, & super ea non audiretur appellans, nec signatura rescriberet, quasi appellatio sit nimis generalis & in certa, quæ à lege improbari solet. cap. ad hos. & cap. final. de rescript. cap. 1. & 2. de libell. oblat. cap. 1. & cap. consulit. decis. 8. de appellat. ab interlocutoria in not. Et licet * semper appellans à certo grauamine soleat in libello appellationis suæ

addere clausulam generalem, & à quibuscuq;
 grauaminibus exactis & processu causæ colle-
 gibilibus, non tamen auditur, nisi super expressis
 grauamine, & licet alia videantur expressa sal-
 tim per relationem ad acta. c. Hæc tamen relati-
 ua expressio non est à lege recepta, vt quando
 fit litium finis, & ne vagemur in incertum, cap-
 cordi de appe. Rota fastoli causa 22. Immo si pu-
 ra grauamina exprimeret appellans suo appel-
 lationis libello, nõ consuevit Signatura, nisi si-
 per vno rescribere, quod maluerit appellans, si-
 bi ab alijs deligere, Rota ad dictam decis. 7. in
 not. Ioan. Andr. in cap. causam de appellat. An-
 plus, * & causa quoque grauaminis in ipso ap-
 pellationis libello exprimenda est, aliàs appella-
 tio nullius esset momenti. Clemen. appella-
 ti de appella. Rota decis. septingentesima qua-
 dragesima octaua not. quod si principatis in al-
 iquis.

- d Quæd tamen necessitas expressionis causæ
 non est perpetuò recepta. Finge quod iniquitas
 interlocutoria absq; vlla facti probatione, et
 sola iuris allegatione ostendi possit, non erro-
 nim hæc expressio causæ necessaria, quasi ex te-
 nore sententiæ iniquitas deprehendi possit. in
 not. in Clem. pasto. de re iudic. Collector nouo-
 rum decisionum 7. in no. Rursus fingere in-
 quitatem interlocutoria ex ipsis actis depre-
 hendi posse, & idem quod in superiori casu di-
 ximus, vbi à certo, & specialiter nominato gra-
 uamine appellatum esset. Rota. d. decis. 7. ibi, do-
 minus verò Aegid. distinguebat. Collector ibi-
 dē 2. ad pi. in fi. e. Addo * quod poterit iudex, qui
 fuit interlocutus suam sententiam reuocare.

ff. ne vis fiat ei. l. 1. §. hæc verba. l. quod iussit. ff. de re iudi. c. cum cessante de appel.

Cæterum sunt, & alia inter ipsam diffinitivā, & interloquutoriam discrimina, quæ legere licebit apud Doctores in cap. sæpè de appel. & in c. cordi. eodem tit. lib. 6.

ANNOTATIONES.

Generaliter.) Licet * regula sit, quod iure casarico ab interloquutoria non appelletur, ut Bartol. adnotat in l. pen. C. quor. appell. non recip. & in l. 2. & 3. ff. de appel. recip. attamen secus est de iure Pontificio cap. ut debitus, ibique post alios Dec. in 4. not. & idem in cap. super eo. 3. in 2. item no. de appell. Ang. consil. 107. & 15. & Guid. Pap. deci. 436. numero 72. & 85. Quæ quidem reg. de iure etiam civili semper perpetua non est, veluti idem Guid. commemorat decisio. 10. & 75. præsertim, cum appellatur à carcere, vel tortura, namque ob irreparabile gravamen appellatio admittitur, d. l. 2. ff. de appel. recip. tradunt Doct. in l. quod iussit. ff. de re iudi. rem, quando interloquutoria negocij substantiam tangit, ut puta si quis minor, aut maior pronuncietur, aut prodigus aliæque inhabilis, l. intra utile ff. de minor. Scrib. in l. is qui. ff. de verborum obligat. Item admittitur appellatio, quando interloquutoria lata est, super legitimatione personæ, Bald. in marg. inuer. Appellatio q. 8. Rursus quando iudex pronunciat, probationes aut testes admitte-
tendos, vel non esse, Corn. consil. 35. numero 1. libro primo. Item, quando interloquutoria executionem meretur, veluti si partes ad arbitros eligendum cogereantur, Barbat. consil. 305. illud in medio column. penultim. libro tertio. Similiter, quando quis se iudicem competentem, aut incompetentem pronunciat, capitulum significantibus, de offic. deleg. Abb. in c. super eod. 2. in 1. not. de appell. & Salic. in l. penul. C. quor. appell. recip. Guid. Pap. d. decij. 10. Ioach. Myrsing. in

Com.opi. suis sing.obserua.in Cent. 3. obser. 35. & Ias.in dict.l.quod iussit,num. 25. & 26. vbi hanc communem esse opinionem ait,quam tamen limitat locum sibi vendicare in iudi.e deli gato.secus autem in ordinario, cui hanc interloquutoria reuocare permittitur,auctoritate Bal.in l.si praeses, in 1.op.l. quomodo & quando iudi. verum quia in anticipi versum haec limitatio,Felin.legas in d.ca.significantibus,1.colu. & Ias.praecitato loco,qui etiam in 1. & 2.colum.decem tradit fall.in quib.interloquutoria reuocari non potest. Itē, quando sententia interloquutoria fertur ab obseruatione iudicis, nam etsi interloquutoria sit, reuocari tamen nequaquam potest, cum vim diffinitiuē habeat, vt est communis scribentis conclus.teste Conarru. lib. resoluit.1.c.1.num.8. Et his ferunt casibus appellare in scriptis, ac causas exprimere etiam potest, auctoribus Guid. & Mynsing. vbi supra. Nec vna ab interloquutoria appellari licet, vt in diffinitiuā secundum communem sententiam relatum per Corn.const.95.

Com.opi.

Com.opi.

7

8

b

9

4. ex Bar. & Bald. in l.litigatoribus. ff. de appell. Sed appellans à simplici interloquutoria de nullitate agere potest, vide as praecitatum Guid. decis. 436. numero 80. Verum haec interloquutoria appellatio regulariter ex primis alia non autem ex nouis cognoscitur, an iussit, vel ne interpretatus fuerit. Clem. appellanti, de appell. Bar. in l. ait prator, num. 4. vbi huiusce rei rationē assignat, ff. de min. Affl. decis. 79. Hae tamen regula nonnullas patitur exceptiones, & per Doct. in d. cle. appellanti. Soc. in fall. reg. 22. Olar. consil. num. 13. & Rom. sing. 278. Nico. Anto. Grauatius.

Quod generalis.) Generalis * appellatio interloquutoria non admittitur, Clem. appellanti, de appell. sed grauaminum causas exprimere necesse est, alias nullius appellatio esset efficacia, c. cordi nobis, de appell. in 6. Bar. in l. 4. ff. de appell. recip. & Fran. in c. 3. & ca. vt debitus, quas in 14. extra de appell. vbi hoc regulare esse ait, ipse tamē quatuor tradit fal. inter quas, quando interloquutoria vim diffinitiuā

finiui e habet, quod tunc causse non requiritur expressio, vnde asque inibi Dec. in fine, atque Felin. in capitul. quod ad consultationem de re iudic. At si rationem scire desideras, causse narrande sint, Roma. consulas consilio 324. Et ad propositam materiam adijce, que infra dicturi sumus libro septimo, ca. tertio sub lit. G. Ntr. Anto. Grauat.

Hæc tamen.) Hoc idē voluere Franc. in ca. consuluit, 2. colum. idem 2. de appell. Card. d. clem. appellanti, in 4. not. & Socin. consi. 45. colum. 4. lib. 1.

Quæ tamen.) Adijce Bald. in l. minoribus, C. de his quibus, vt indig. & in l. per hanc, C. de temp. appell. Gemin. in d. ca. cordi colum. 1. Card. in sepē citata clemen. appellanti, in 1. op. & Franc. dict. ca. vt debitus. q. 11.

Addo quod.) Et intelligas * tam in iudice ordinario, quam delegato, vt interlocutoriā reuocare valeant, Doct. præsertim Alexan. in l. quod iussit, colu. 1. ff. de re iud. Abb. in ca. cum cessante, in 2. not. de appell. & Dec. consi. 84. colum. pen. Ceterum * regulariter sententiam diffinitiuam minimè reuocare queunt, dict. l. quod iussit, nisi ilicò eam reuocare voluerint, gloss. in cap. predicator, in ver. imò verò, 16. quest. 1. Felin. in cap. exceptionem, in 10. fallen. de excep. Marfi. in l. is qui aggressorem, numer. 32. C. de sicar. & Dec. consil. 445. in casu ad me transmissi. Quamquam non desint, qui oppositum velint, inter quos Ancha. consi. 182. & Alexan. consi. 99. libro 1. tu autem hac de re videas Præpos. in cap. cum cessante, column. 17. de appellat. vbi ad regul. duodecim tradit limit. & octo restrictiones. Felin. latè in cap. qualiter, 1. colum. 13. cum pluribus sequen. de accus. & Ripam in dicta l. quod iussit, colum. 10. Poterit * tamen suam iudex sententiam in accessorijs supplere, vt puta in condemnatione expensarum, quam omiserat, l. Paulus, vbi interpretes, ff. de re iudi. & in l. in operis, ff. loc. c. cum appellationibus, in iuncta glo. in ver. eadem, vbi quoq; Gemin. de appell. in 6. intelligas tamē sanè vt in dictis locis, eadē scilicet

die id iudici facere permissum, partibusque etiam presentibus, ut Prosper. Caran. voluit si per ritum mag. Cur. sic. p. gni Neap. 297. numero 6. per l. de unoquoque ff. de re iud. Sed idem esse censorem, si partes ad id essent citate per l. Et haec locum habent in sententia diffinitiva, nam in interlocutoria, si experiarum condemnationem iudex omiserit, eam quandocunque ad finem usque causae facere permittitur, ut ab Innocent. alijsque docemur in capitu. sepe de appellat. & iure quidem optimo, ceterum experiarum condemnatio interlocutoria dicatur, quando ante diffinitivam fuerit, cum vero si cum diffinitiva, quia tunc pars ipsius esset, Filialis in rubr. de re iud. colum. 9. & est communis sententia, testis est Maran. in praxi, in vltim. par. 6. par. num. 36. ceterum, quia diximus statim diffinitivam revocari possit, ter minimè, quoniam modo intelligitur statim siue intervenienti, ut nostri dicunt. Vide Bar. in dict. l. in operis, & si quis mihi bona, §. i. ff. de acq. her. ubi Ios. num. 39. ff. de acq. her. Bald. in l. 1. C. de bon. liber. Doct. in l. de iur. in prim. ff. de matrim. ea in questione, an id belli tempore f. Etum esse dicatur, quod paulo antè, vel post fuerit gestum, & Aug. in preterea, col. 12. ver. & quando dicatur, institut. de excep. Nico. Anto. Grauatius

Com. opi.

De praeventione inter iudices, & impetratione
rescriptorum ad lites etiam beneficia-
les, literis apostolicis non ex-
peditis.

C A P. X I.

S V M M A R I U M.

- 1 Praeventio quando inter iudices facta dicatur.
- 2 Praeventio non inducitur, quando actus, qui iurisdictionem tribueret, esset inualidus.
- 3 Rescriptorum impetrationes, an mandatum exigant.

4 Iurisdiclio per citationem prauentur.

5 Prauentio per citationem inducitur, & quid si vnus iudex prauenit per citationem verbalem, alter per realem.

Sed ne occasio appellationis ab interloquutoria, de qua praedicta obiter diximus, diuertat nos à proposito themate, de stylo ac obseruatione signaturæ iustitiæ, amplius de prorsusque alijs te admonebo, quæ ad hanc Signaturam attinent. Non raro enim accidit, duas commissiones de eadem causa concedi, & diuersis iudicibus distribui, & sic de iurisdictione alterius concedi. Hoc enim casu ille erit iudex, qui alterum in exercitio iurisdictionis prauenit, & signatura consuevit in hac specie alio rescripto rescribere. Audiatur, qui prauenit, prauenisse autem dicitur inter auditores sacri palatii, cui prima commissio presentatur. Rota decis. 802. de commissio. in antiqu. & ille poterit absque alia commissione Pont. de consensu tamen aliorum, ex concessione bullæ Innocentij sexti in causa procedere. Quod si quæstio sit inter auditorem sacri palatii, & alios iudices, vel inter alios iudices vtrunque, dicetur ille prauenisse, qui primus erit in exercitio iurisdictionis, utpote citationem decernendo, vel alium actum posituum faciendo, Cassa. decis. 5. de rescript. *b* Ego decisionem Cassiadori limitarem, dum tamen *a* citatio, vel alius actus posituus, quo iudex cœpisset iurisdictionem exercere legitimus & validus fuisset, aliàs non induceret prauentionem, per regulam iuris, quod nullum est, ad tex. in cap. proposuisti, verbo legitimè de foro compe. firmanr.

Inno. Bu. & Archid. 2. qu. 6. non ita legitur, sequitur Roma. consi. 422. nu. 5.

Vsu * quoque receptum est, vt impetratio beneficiorum commissio nullum desideret mandatum, & dispositio. cap. nonnulli, §. sunt & alii de rescrip. abrogatur. Verum cum regula Cancellariæ caueatur, vt commissiones omnes super beneficijs ecclesiasticis, antequam de eorum provisionibus literæ expediantur, nullæ sint, inoleuit practica volentium commissiones ante literarum expeditionem obtinere, & in causa aliquot actus facere, vt in commissione clausula hæc ponatur derogatoria, videlicet. Non obstantibus Cancellariæ regulis, illa præsertim, quæ ueri dicitur, vt commissiones, &c. Consuevit tamen signatura addere clausulam temperantem dummodo literæ expediantur ante terminum ad articulandum, & interim non censeatur veritas, nec sit locus Regulæ de surrogandis, idque compescendam nonnullorum malitiam & ambitionem, qui minus iuste lites super beneficijs aliorum introducebant, ea duntaxat spe, vt præmoriens, beneficio regulæ de surrogandis in re litigiosa cæteris veniret præferendi. Scapula lib. suo car. 143. Quæ verba ante terminum ad articulandum, intelligit Rota de termino rite & recte seruato, cum sua scilicet solita dilatione & sub sua die, aliàs enim tanquam actus nullus non facit præscriptam conditionem deficere, & derogationem cessare. Crediderim tamen regulam non obstare, & commissionem valere, etiam non expeditis literis, ubi reus impetraret ad effectum absolutoriæ obtinendæ, pro qua solus supplicatio satis est, etiam aduersus regulam de

iudican. iuxta formam supplicationis Rota, Cassa. decis. 2. in di. reg. idemque seruatum fuit, vbi super possessione tantum beneficij Cassa. ibidem dec. 1. & latè Gomes. in regu. de non iud. iuxt. fo. supp. quæst. 5.

A N N O T A T I O N E S.

Qui primus.) Quod iurisdictio * per citationem præueniatur, est communis Doctorum sententia, vt Roman. ait consi. 12. nume. 4. Qua de re Barto. & Alexand. videas in l. si pluribus. ff. de lega. Sed quid * si vnus iudex per verbalem citationem, alter verò per realem præuenierit, quis in iurisdictiōem præuenisse dicatur? declarat Angel. in maleficiorum libro, in verbo iudex commisit, vbi, qui reum capiendū præuenit, etiam in iurisdictiōe præuenisse ait. Sed Maria Socr. alius questionem hanc exorditur, & distinguendum tandem esse existimat in ca. proposuisti, qu. 8. nu. 22. de for. compet. tu eum legito, atque Gram. dec. 28. num. 6. & Aret. consil. 101. Spectabilis domine Gemin. in ca. per hoc, de heret. in 6. Ioan. Anan. in c. excommunicamus, §. volumus, eo. titu. Bar. in l. si quis postea. ff. de iudic. & Ang. in l. 1. §. si quis in appellatione, col. pen. ff. de appell.

Ego decisi.) Pro ista limitatione faciunt, quæ decidunt Corn. consi. 57. colum. 4. libr. 3. & Aft. decis. 294. Quidam. & deci. 294. Quidam, & deci. 366. nu. 16. atque Gomes. quæ multa congerit in reg. de annali in posses. quæst. 45. Necnon & Tiraquell. qui nuncupatim hac de re loquitur, de vtroque retract. §. 8. in glos. 2. 4. post Abb. & Maria. Soc. in diff. cap. proposuisti. Nico. Anto. Graua.

De impetratione iudicis pro titulario, contra pensionem ecclesiasticam.

C A P. V L T.

S V M-

SUMMARIUM.

- 1 *Pensio ecclesiastica si dicatur nulla, vel excessiva, an interim solutio retardetur.*
- 2 *Pensio transferri non potest.*
- 3 *Pensionarius ubi via executiva obtineret, & titularius appellaret, non conceditur appellatio commissio, nisi cum clausula, sine praiudicio legitime executionis.*

QUOD * si quis petat commissionem super pensionem, & fructibus beneficii per ipsum debita, siue illam nullam dicat, siue excessivam
 2 ex a communi stylo signaturæ conuenit apponi clausula, sine retardatione solutionis pensionis, idque ob reuerentiam literarum Apostolicarum, quibus esset pensio reseruata, Staph. lib. suo, ch. 152. Gigas in suo tract. quæst. 85. de pensio.

Quamobrem si pensio ab inferiore à Papae reseruata cessaret hic fauor literarum Apostolicarum, nec apponenda esset hic clausula, nisi forte pensionarius esset in quasi possessione exigenda, quia tunc adijcienda esset nihilominus clausula hæc ex alio capite, quia alias pensionarius possessione sua priuaretur, contra iuris debitum, & posset agere spolio, Gigas eod. tract. q. 47.

Idem si Apostolica autoritate reseruata esset, non tamen simpliciter, neque purè, sed sub certa forma seruanda, vel conditione implenda. Quo casu non esset satis docere de literis reservationis, nisi de seruata forma, & impleta conditione doceretur; nec interim titularius grauandus esset docere de literis reservationis, nisi de seruata forma. Cassa. dec. 10. de rescrip. Gigas d. q. 86.

q. 86. Crediderim tamen hoc quoque casu titularium proximo exemplo grauandum, & clausulam adiiciendam, vbi pensionarius esset in quasi possessione exigendi. Videretur enim hoc casu titularius releuasse pensionarium ab onere huius probationis, idque non diffinitiuè neque perpetuò, sed ad hunc effectum tantum, vt interim exigeret.

Eodem * exemplo grauandus non esset hac clausula is, qui super nullitate pensionis impetraret, quæ vigore translationis peteretur, & sic non ex primis, sed ex secundis literis dictæ translationis ageretur, communis enim forma translationis est, vt prima pensio reservata, & prima gratia extinguantur, & exinde extinctione huiusmodi, noua in fauorem alterius personæ pensio oriretur, & reservaretur. Gigas suo tractu d. quæst. 85. Quamobrem literæ translationis adferunt secum exceptionem pensionis extinctæ, quam dare poterit titularius, tanquam exceptionem nascen. em ex titulo pensionarij, nec interim erit hac clausula grauandus. Cassa. d. decis. 10. de rescrip. Gigas ibidem, ampliarem ego etiam, vbi titularius semper soluisset primo pensionario, qui nuper pensionem transtulit, possessio enim sua, vel quasi exigendi non debet prodesse alteri, cum maximè non sit eadem pensio, quæ transeat, sed prima extinguatur, & alia simili reservatur, vt supra docui. Quod si extinguatur ipsa pensio, & proprietas primi possessoris, multò magis & ius possessionis eiusdem, quos pensioni & proprietati adiacebat. Alios casus, quibus datur commissio nullitatis pensionis sine præscripta, legere poteris apud d. Gig. d. q. 86.

Vtrum

Verum * omni casu, ubi pensionarius via executionis obtineret, & titularius appellaret, non consuevit commissio appellationis concedi, nisi cum alia clausula, sine præiudicio legitimæ executionis, Gigans quæst. 95. & ita seruatur, id quæ ipsum, ut opinor, quia pensionarius agit ad executionem literarum reservationis, vel translationis pensionis, quæ exemplo instrumenti quaretiati paratam habent, executionem, ab executione non appellatur, lab executione appellatur. Gigans dict. q. 1. 5.

ANNOTATIONES.

Excommuni.) Adde Gomes. in compendio vtriusque signaturæ prope finem, ubi copiose, qui nonnullos etiam enarrat, in quibus clausula sine retardatione pensionis commissionibus opponi non debet. Nic. Anto. Graua.

LIBER IIII.

Introductio causæ in Romana Curia contra præiudicium, & quando ius reuocandi domum, ipsaq; dilatio ad partes concedi, vel denegari soleant.

CAP. I.

SUMMARIUM.

- 1 Litu pendencia per simplicem citationem inducitur.
- 2 Ius reuocandi domum deprehensio in Romana Curia, quando detur, & quibus ex causis, & humeris.
- 3 Dilatio quibus casibus denegatur.

4 Dila